ნელიწადი მესამე — ფასი 7 კაპ. — პარასკევი, 27 იანვარი, 1917 წ. № 21

საქართველო

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება „საქართველოს“ რედაქციასა და კანტორაში ყოველდღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9—3-მდე.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობანი.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: თბილისში, მოსკოვის ქუჩაზე, № 4.

ფოსტის აღრესი წერილებისა და ფულისათვის: Тифлисъ, редакція „Сакартвело“, поч. ящикъ № 76

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი-სტრიქონი-ბოლოს გვერდზე პეტიტით ღირს 30 კ., უკანასკნელზე—20 კ., **კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი:** სტრიქონი პეტიტი 1 გვ. ეღირება 50 კ. 4-ზე 30 კ., ტექსტში—80 კ. სამგლოვიარო განცხადება თითოჯერ ზომით 15×2 ღირს 6 მ.; 20×2 ღირს 8მ., 25×2 ღირს 10მ. 3 საათისშემდეგ (მიიღება მხოლოდ ა. კალანდაძის სტამბაში) ეღირ. მეტი.

დამატებანი № ღირს ყველგან 10 კაპ.

ყოველდღიური საპოლიტიკო, საეკონომიო და საალიტერატურო გაზეთი

„საქართველო“

ყოველკვირეულ სურათებიან დამატებით ღირს:

მთელის წლით—15 მან., ნახევარის წლით—9 მან., სამის თვით—5 მან., ერთის თვით—1 მ. 80 კაპ. ფოსტით ერთი თვით გაზეთის გამოწერა არ იქნება.

წლიურ ხელის მოწერის ფასი შეიძლება ნაწილ-ნაწილად იქნას გარდახდილი შემდეგის წესით: ხელის მოწერის დროს—7 მან.; პირველ მარტისთვის 5 მან. და პირველ იანვრისათვის 3 მან. ვისაც წლიურად სურს გაზეთის გაწერა, ეს უნდა მოიხსენიოს პირველსავე ხელის მოწერის დროს. მისამართის გამოცვლისათვის ქალაქგარეთელმა ხელის მომწერმა უნდა წარმოადგინოს 50 კ. ფოსტის მარკა.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, მოსკოვის ქ. № 4. ანუ ფოსტის ყუთი № 76 (почт. ящикъ № 76)

კანტორა ღიაა: დილით—9-ან—3 საათამდე, საღამოს—5-ან—7 საათამდე.

რედაქტორი: სანდრო შანშიაშვილი.

გამომცემელი: ამხანაგობა „საქართველო“.

დილის წარმოდგენა

ახალ კლუბის შენოგაში

წარმოდგენა

ი. ზარდალიშვილისა.

კვირას, 29 იანვარს 3. გამყრელიძის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება

კაიუს-გრაკხუს

ტრაგ. 5 მოქ. მონტისა.

კაიუსის როლს შეასრულებს **ი. ზარდალიშვილი.**

ადგილების ფასი ყველასათვის ხელმისაწვდენია — დასაწყისი დილის 12 ს.

ბილეთები ამ თავითვე იყიდება თეატრის კასაში. რეჟისორი ***

(5—532—3)

ხარფუხის საზოგადო კლუბი

(მიხეილის პროსპექტი, № 163, საზამთრო შენობა)

პარასკევს, 26 იანვარს,

სინემატოგრაფი

ტუბრები საზოგადო წესით. — დასაწყისი ხალამოს 8½ საათზე.

(1—537—1)

ბოიკოთხეთ ყველგან

„საფირონი“ ისყიდება: „საქართველოს“ რედაქციის კონტორაში, **ახალ კლუბის** შესავალში—სვიმონას კიოსკში, „ცოდნა“-ს მაღაზიაში, ქ. შ. წ.-ქ. ხაზ. მაღაზიაში და ზოგიერთ მეგაზეთეებთან, პროვინციაში დაგზავნილია ცნობილ აგენტებთან.

ფასი 40 კაპ.

გ. ლეონიძის

რედაქტორობით

ექიმი

გ. ი. ვაჩნაძე

იღებს ბავშვთა და შინაგან ხნეულ-ავადმყოფებს მუდამ დღე, კვირა-დღის გარდა ხალამოს 5—7 საათამდე, ბელინსკის ქ. № 4. (თ.—202—)

ექიმი

ივანე თიკანაძე

დაბრუნდა და განაახლა ავადმყოფების მიღება ხალამოს 5—7 საათამდე. მისამართი: კირჩნის ქუჩა, 18. ტელეფონი № 11—82.

გოლოვინის პრ. და ხაზნედრო ქუჩაკუთხეში, ფოსტა-ტელეგრაფის პირდაპირ გაიხსნა

ახალი აფთიაქი

პროვიზორის ალექსანდრიანისა

ექიმმა

გ. მ. მუხაძე

იღებს ხალხსტაქრო ავადმყოფთ

ხალამოს 5-6 ს.-მდე, კვირა დღეს გარდა **მისამართი:** დიდი მთავრის ქუჩა № 67; ოფიცერთა საეკონომიო საზოგადოების შენობის პირდაპირ; ხახლი სვანიშვილისა. ტელეფონი № 5—77.

ექიმი

მ. გ. ვეფხვაძე

ტომსკის უნივერსიტეტის ვენერიულ კლინიკის ორდინატორად ნამყოფი, **იღებს ავადმყოფებს** კანისა და ვენერიულის **სნეულებით** ყოველ დღე 3—5 **საათამდე, ვორონცოვის** ძეგლის **პირდაპირ, რაზიეზდის ქუჩა, № 19.**

ექიმი

ფონ-ირტელი

(მიხეილოვის პროსპ. 128, კრილოვის ქუჩის კუთხე, 1, შესავალი კრილოვის ქუჩიდან, სახლი ოჰანეზოვისა).

მოსკოვის სახაზინო ხაავადმყოფოს უოფილი ორდინატორი, სპეციალისტი დოსტაქრობისა, საშარდე მილისა, სქესობრივი ორგანოებისა, სიფილისისა **და** მის **შედეგებისა** (საშარდე მილის დავიწროება), სქესობრივი **უძლურებისა,** სიმსივნისა, ჭრილობისა, ბუასილისა, თეთრანასი, საშარდე ბუშტის **სნეულებისა** და **საშვილოსნოსი.** ორივე სქესის ავადმყოფების მიღება ხდება დილის 9½-დან 1 საათამდე **და** ნაშუადღევის 5—9 **საათამდე.**

ერლიხის „914“ და „606“

შემზაპუნება

ექიმი

კ. ი. გვარჯალაძე

შინაგან და ბავშვთა ხნეულებიან

ავადმყოფებს მიიღებს ყოველდღე ხალამოს 6—7 ს., კვირა დღის გარდა. ქსენიევის ქუჩა, № 4, სასტუმრო ვეტ-ცელის გვერდით. ტელეფ. 15—00.

დოქტორი ფედორენისა

მოსე ახთიმოსის ძე

კალანდარიშვილი

უმაღლესი ექიმი თბ. ავადმყოფთა კორპუსისა.

ბავშვთა, შინაგან და ქირურგულ ხნეულებიან ავადმყოფებს მიიღებს **ოლლას ქ. № 3.**

ქ. თბილისი. 2 თებერვალი 1917 წ.

საიმპერატორო სამუსიკო სასწავლებლის საკონცერტო დარბაზი.

„ცისფერი ყანწები“

დიდი მხატვრული საღამო—ახალ ხელოვნებისა

I. **პაოლო იაშვილი**

წარმოსთქვამს:

„ცისფერი ყანწები—ჩვენი ახალი აღთქმა“

II. **ვალერიან გაფრინდაშვილის**

სიტყვა:

სტეფან მალარმე—თეთრი ოცნება.

III. **ლექსთა თქმა.**

1. **ვალერიან გაფრინდაშვილი:** „ძაღლის სიმღერა“, „სხვანაირი ტრფობა“, „მისტიური მარუნა“, „არლანი“ და სხვ.
3. **პაოლო იაშვილი:** „წითელი ხარი“, ფარშავანგები ქალაქში“, „ჭლექიანი მისალმება ზამთარს“, „სონეტი ორსართულიანი“, სონეტი საქართველოს“ და სხვ.
4. **ნიკოლოზ ნადირაძე:** ლექსები წიგნიდან—„ავზნიანი ქალაქი“.
5. **არ. ჯუმბაძე:** „ლირიკული პოემები“.
6. **გრ. ჯაფარი:** „თეთრი ლექსები“.
7. **ლელი ჯაფარიძე:** „წამების ქმარი“, „დღისასწაულზედ“, „თეთრ ქუჩებში“, „ორსული მზე“, ლექსები რკალიდან: „ტირილი მთვარისთვის“, „ჩემი დაბადება“ და სხვ.

IV.

ბოდლერის, ვერლენის, მალარმეს, რიმბოს, როლინის, კორბიერის, ვერჰარნის, უაილდის, ბალმონტის, ბლოკის, ანდრეი ბელლის ლექსთა საქუთარ თარგმანებს და გრ. რობაქიძის, ტიტე ტაბიძის, ელენე დარიანის ლექსებს წარმოსთქვამენ:

გალ. გაფრინდაშვილი, პაოლო იაშვილი, ნიკოლოზ ნადირაძე, გრ. ჯაფარი, ლელი ჯაფარიძე.

სალამო გაიხსნება 8 საათსა და 10 წუთზე.

ბილეთები 1 მან.—6 მან. იყიდება ქართულ სავაჭროში.

ასტეხილ კამათის გამო

ძიება, რკვევა და კამათი ადამიანისა და საზოგადოების სიცოცხლის ნიშანდობლივი თვისებებია. უამისობა სიცოცხლის გაბათილება იქნებოდა. სრულებით გასაკვირი არაა, სამაჰმადიანო საქართველოს შესახებ ქართველებსა და კავკასიის თათრებს შორის კამათი რომ ჩამოვარდა. ეს აუცილებელი იყო. ამ მსოფლიო ომმა ქართველში წარმოშვა და გაამკვეთრა მთლიან საქართველოს აღდგენის იდეა და სამაჰმადიანო საქართველოც მთელ შეგნებული ქართველობის ყურადღების ცენტრად გაჰხადა. ეს მესამე წელიწადია, რაც იგი ქართულ საზოგადოებრიობის მისწრაფებისა და მოქმედების ფაქტორად არის გადაქცეული. პრესა, საჯარო ლექციები თუ კერძო დაწესებულებანი, ყველა, რითაც შეუძლიან, თავს დასტრიალებს საქართველოს ამ ნაწილს და რაც აქამდის მოვლა-პატრონობა დაუკლია, ცდილობს ეხლა ერთბაშად მიაგოს მას. სამაჰმადიანო საქართველო დღეს ჩვენი საზოგადოებრივი ენერგიის დირექტორია. რა ზედმიწევნით ბუნებრივია ყოველივე ეს! განა ამას ახსნა და განმარტება სჭირია! ეს ასე უნდა ყოფილიყო ოდითვე. მაგრამ ჩვენ თავს მხოლოდ ეხლა მოვეესწარით. ვის არ ესმის, რომ შეუძლებელია საქართველომ ნახოს თავის დაკარგული დიდების პიროვნება და მთელს კავკასიაში წინანდებრ თვისი სამშვენი ადგილი დაიჭიროს, თუ შუაზედ გაჭრილი მისი ტანი არ გამთელდა! საქართველოს მომავალი და მისი სახელმწიფოებრივი თვითარსებობა წარმოუდგენელია, თუ სამაჰმადიანო და საქრისტიანო საქართველო ერთმანეთს არ შეეხორცა და განუკვეთელად არ ჩაება ეროვნულ სახელმწიფოებრივ შემოქმედებაში. დღეს ყველამ შეიგნო ეს და ამ შეგნების იმპულსით ქართველობა ცდილობს კიდეცა, შეძლების ფარგალში, სწორედ ეს რეთ მომავალს ნიადაგი შეუმზადოს.

მერე რა უმანკოა ქართველების ეს მიზან-მისწრაფება. ამის განხორციელება გამოსწორება იქნებოდა იმ ისტორიულ დანაშაულისა და უკანონობის, რომელიც შავ-ბნელ საუკუნეთა ძალმომრეობამ საქართველოს შეამთხვია და სახელმწიფოებრივის არსებობის ძარღვი შუაზედ გადაუჭრა. ეს იქნებოდა სამართლიანობის ნამდვილი დღესასწაული. არც ერთს უფლების პატივისმცემელსა და სამართლიანობის ქომაგს ამის წინააღმდეგ არაფერი ეთქმის და არც გაელაშქრების. მაგრამ აღმოჩნდა, რომ საქართველოს გამთელების იდეას ახალი მომენტი შეჰქონდა იმ დამოკიდებულებაში, რომელიც, სარწმუნოებრივის ერთნაირობის წყალობით, გაება ორს ეთნიურ-ეროვნულად და კულტურულ-ისტორიულად სრულიად სხვა და სხვა ერთეულ შორის: მაჰმადიან ქართველობასა და კავკასიის მაჰმადიან თათრობას შორის. ამ ქართულმა იდეამ და მასთან შეხამებულმა პრაქტიკულმა საქმიანობამ ოდნავ შეარხია აღნიშნულის დამოკიდებულების ვითარება, მისი status quo. თუმცა ეს იდეა და ეს პრაქტიკული საქმიანობა სარწმუნოებრივ სფეროს სრულებით არ გაჰკარებია, მაგრამ, რადგან ერთიცა და მეორეც თათრებისა და მაჰმადიან ქართველების დამოკიდებულებას შეეხო, ხოლო ეს დამოკიდებულობა მხოლოდ და მხოლოდ რჯულით იყო განმტკიცებული,—ამიტომაც ადვილი შესაძლებელი იყო, რომ გაუფრთხილებელ გონებასა და არა ზედმიწევნით ლოიალურ გრძნობას ქართულს იდეასა და ქართულ საქმეში მაჰმადის რჯულის შეწუხებული სახე მოლანდებოდა და ამრეზილიყო.

მაგრამ კავკასიის ყოველი თათრის მხრივ სრული ლოიალობაც და სიფრთხილეც რომ დაცული ყოფილიყო და რელიგიის საკითხიც სრულიად აბსტრაქცია ყოფილი, კამათი და აზრის გაცვლა-გამოცვლა მაშინაც არ აგვცდებოდა. მართლაც, სრულიად ახალი ტ მეტად საგულისხმიერო მოვლენა ხდება. ერთის მხრით საქრისტიანო საქართველოსა და სამაჰმადიანო საქართველოს შორის ეროვნული დაახლოება აჩქარებულის ტემპით დაიწყო, მათს შორის ახალი ურთიერთობა მყარდებოდა. მეორე მხრით, როგორც ამ მოვლენის ერთნაირი შედეგი, კავკასიის თათრებსა და მაჰმადიან ქართველებ შორის ძველი არსებული დამოკიდებულება იცვლებოდა. ამათი დამოკიდებულება ახალ საფუძველზე უნდა აგებულიყო. ამ დამოკიდებულებათა შეფასებისა და გარდაქმნის პროცესში, ცხადია, ბევრი ძველი შეხედულება თავის აქტიურ ღირებულებას დაჰკარგავდა და სამუდამოდ დაიმარხებოდა. ეს კი საზოგადოებაში ურეაქციოდ და უმტკივნეულოდ არა ხდება, რაც ვინმ დრომოჭმული და უაზრო იყოს ეს დიდი ხნით განმტკიცებული შეხედულება. აი ეს ძველი დამოკიდებულებათა დარღვევა და ახალის აგება, მეტად მნიშვნელოვანი მოვლენათ იყო კავკასიის ცხოვრებაში, რომ ჩუმად, კონტრაბანდად განხორციელებულიყო და აზრთა შეჯახება და სერიოზული კამათი არ გამოეწვია.

ამ მხრივ ქართულ და თათრულ პრესის ერთმანეთთან შეკამათება დაგვიანებულიც არის. მაგრამ დაგვიანება იმდენად სახიფათო არ იყო საქმისათვის, რამდენადაც სახიფათოა და მავნებელი ის შეუფერებელი კილო და ყოვლად შეუწყნარებელი მეთოდი, რომელიც ამ კამათის დროს თავიდან დაიჭირა თათრულმა პრესამ, „აჩიკ-სოზის“ სახით. ისეთს საფრთხილო საკითხში, სადაც ეროვნული ინტერესი და თავმოყვარეობა რელიგიისა და სარწმუნოების სფეროშა უჩინრად გადადის და სადაც, მაშასადამე, სარწმუნოებრივ გრძნობას, არ ვიტყვით, განზრახვით დემაგოგიურს, არამედ უტაქტო აღტყინებასაც კი შეუძლიან სამწუხარო შედეგები მოიტანოს,—მოსალოდნელი იყო, რომ პრესა ყველა თვის ღირსებით აღჭურვებოდა და სავსებით დაიცავდა თავის მაღალ დანიშნულებას.

ლოიალობა და განმსჯელობა პირველი და აუცილებელი პირობაა ასეთ საკითხის მართებულ გადაჭრაში.

ჩვენთან მოკამათე „აჩიკ-სოზმა“ ამ ორივე სათნოებას ულალატა.

მთელი ქართული პრესა, მიმართულების განურჩევლად, ეს მესამე წელიწადია მაჰმადიან ქართველების სარწმუნოების უზენაეს ხელშეუხებლობის და მოვლა-დაცვისთვის სწერს და ზრუნავს; მთელი შეგნებული ქართველობა ამ საკითხში ქართულ პრესას მიჰყვა და თვის პრაქტიკულ საქმიანობაში ამ პრინციპებს ანხორციელებს. ქართველების პრინციპული შეხედულება და მათი მორალური ნორმები სარწმუნოებისა და ეროვნების საკითხში უმაღლეს კულტურულობას ამჟღავნებენ და ყოველგვარ შენიშვნისა და საყვედურის გარეშე სდგანან. ეს კარგად უწყის „აჩიკ-სომმა“. მაგრამ ეს გარემოება ხელს არ უშლის სთქვას, თუ ჩვენ, თათრები, არ მივიღით აჭარლებთან და სკოლა არ გაუხსენით, „ვინ არის თავდები, რომ აჭარა არ გაქრისტიანდებაო!!“ გაზეთი პათეტიურად მოუწოდებს კავკასიის თათრობას და გაიძახის: „ნება არ მივსცეთ, რომ ქართველი მაჰმადიანები მაჰმადიანობას დააშორონო“, თითქოს ქართველობა, ან რომელიმე ქართული საზოგადოებრივი მიმდინარეობა, ან რომელიმე ჯგუფი, ასეთ რასმე ეტანებოდეს ან ეწრაფვოდეს! აი ეს არის არალოიალობა. ეხლა ჩვენ ჩვენი მოკამათის განუმსჯელობას მივუბრუნდეთ.

რა უფლებით უნდა დაეკისროს „აჩიკ-სოზმა“ კავკასიის თათრებს სარწმუნოებრივი კონტროლის უფლება აჭარლებსა და სხვა ქართველ მაჰმადიანებზე? საიდან წარმოსდგება ამ ახირებული პრეტენზიის ფსიხოლოგია? რას იტყოდა „აჩიკ-სოზი“, რომ მაჰმადიან ქართველებს და მათს ორგანოს ასეთივე კონტროლისა და სარწმუნონებრივ უფროსობის პრეტენზია განეცხადებია კავკასიის თათრების მიმართ?!

ქართველი მაჰმადიანი, მაჰმადიან **ქართველად** უნდა დარჩეს და თათარი-მაჰმადიანი კიდევ მაჰმადიან **თათრად.** სამაჰმადიანო საქართველოში, თვის რჯულის შენახვა, თვის მაჰმადიანობის დაცვა, თვით მაჰმადიან ქართველების საქმეა. თავის სარწმუნოებას თვით ესენი გაუძღვებიან. მაჰმადიან-ქართველთა ინტელიგენცია, ქართველი განათლებული მოლები და ხოჯები და მთელი ქართველ მაჰმადიანთა მასა როგორც წარსულში, ისე მომავალშიც დაიცვენ მაჰმადის რჯულს და მასთან განუყრელად იქნიან. საიდან წარმოსდგება „აჩიკ-სოზის“ უნდობლობა მაჰმადიან ქართველების სარწმუნოებრივ სიმტკიცისადმი? მაჰმადიანი ქართველებიდან გამოსული შეიხულ ისლამები, არტაანელი ხერხეულიძე, აჭარელი ბარათაშვილები, იმერხეველი ლეონიძე, განა სახელგანთქმულნი არ იყვნენ რჯულის ცოდნითა და მის სიწმიდის დაცვითაც? ეს ხალხი, რომელსაც ასეთი შეიხულ-ისლამები ჰყავდა, თავის სარწმუნოებას ხვის უკანტროლოდ დაიცავს. ამნაირად, „აჩიკ-სოზმა“ და მის თანამოაზრეს არავითარი უფლება არ აქვს სარწმუნოების კონტროლიორად მოევლინონ მაჰმადიან ქართველებს, ეს ამ უკანასკნელების შეურაცყოფა იქნება.

თუ „აჩიკ-სოზმა“ და მის მიმდევრებს მარტო რჯულის საკითხი აინტერესებთ, ამ რჯულს მაჰმადიანი ქართველები თავისთვის უკეთ მოითხოვენ და თვით ამ რჯულის ძალით სხვა ეროვნების მაჰმადიანებთანაც სარწმუნოებრივ ურთიერთობას დაიცვენ. ხოლო, ეროვნულ კულტურულად მაჰმადიანი ქართველობა და ქრისტიანი ქართველობა ერთარსად უნდა იქცენ და ერთად ჩაებან საქართველოს ეროვნულ და სახელმწიფოებრივ აღორძინების საქმეში.

სარწმუნოებისა და ეროვნების ერთი მეორისაგან გამოყოფა და თითეულის ცალ-ცალკე ხელშეუხებლობა—აი ის აუცილებელი პირობა, რომელზედაც შეიძლება კეთილმეზობლობის დამყარება. ლოიალურად უნდა უარყოფილ იქმნას რელიგიის საფუძველზე ვისიმე ეროვნული გადაგვარება, ან ეროვნების საფუძველზე ვისიმე რელიგიური გადარჯულება. ქართველები გულწრფელად ტ ლოიალურად ადგანან ამ გზას. მთელი ჩვენი წარსული და დღევ ნდელი საქმიანობაც ამის მოწმეა. კავკასიის თათრობაც ლოიალურად ამ გზას უნდა დაადგეს ტ მაშინ საერთო მიზნისთვის თანამშრომლობა საფუძვლიანი და ნაყოფიერი იქნება.

ძველი ქართველი.

ქართული პრესა

თვის გუშინდელ მეთაურში გაზეთ „თანამედროვე აზრი“ ეხება ქართველებსა და კავკასიის თათრებ შორის ატეხილ კამათს. გაზეთი სარგებლობს ამ შემთხვევით, რომ ერთხელ კიდევ განიმეოროს ჩვეულებრივი ფორმულები, თუ რა პირობებში და ვის შემწეობით შეიძლება სოლიდარობისა და კეთილმეზობლობის დამკვიდრება სხვა და სხვა ეროვნებას შორის, თუმცა კარგად მოეხსენება, რომ ცხოვრებამ ძრავალგზის დაამტკიცა ამ ფორმულების სრული უნიადაგობა და უსიცოცხლობა. ამ მრუდე შესავლის შემდეგ გაზეთი, წინაალმდეგ თავისი არც ისე შორეული წარსულისა, სდგება სწორ და საღ აზროვნების გზაზედ და სრულიად სამართლიანად ამბობს:

„თათრები ძველ იდეოლოგიას იცავენ და სარწმუნოების ეროვნებით გასაღებას ელტვიან. მართლაც საშვალო საუკუნეებში რელიგია დიდ როლს თამაშობდა და თავის გარშემო ხალხის ფართო მასას იკრებდა...

ეროვნებას უპირველესათ ენა ახასიათებს, თუმცა აქ არა ერთსა და ორ გამონაკლისს აქვს ადგილი. ენა ერის დედამიწა. მოსპეთ ენა და ეროვნული არსებობაც შეუძლებელი გახდება.

დღეს საანბანო ჭეშმარიტებათ არის ცნობილი, რომ ხალხის განათლება შესაძლებელია სამშობლო ენაზე. კერძოთ აჭარაში სწავლა-განათლება ქართულ ენაზე უნდა წარმოებდეს. აქ თათრული სკოლა ხალხს სულიერ დაქვეითებას და გონებრივ დაჩლუნგებას უქადის“.

ომის ამბები

გრძოლის ველზე

რუმინეთის ასპარეზზე მოპირდაპირის ორი როტა ფოქშერის სამხრეთ-აღმოსავლეთით მდ. სერეტზე გადასულა, მაგრამ რუსებს იგინი უკუ-უქცევია. კარგა ხნის სიჩუმის შემდეგ, გერმანელებს ამ ასპარეზზე ახლა სამზვერაო მოქმედება დაუწყვიათ. ასეთი მცირე ფაქტი სხვა მიდამოზე შეიძლება სულ უყურადღებოდ დაგვეტოვებინა, ვინაიდან ამ გვარი შეტაკებები ყოველ-დღე ხდება ყველგან და არსებითად-კი მდგომარეობა უცვლელი რჩება.

სულ სხვაა რუმინეთის მიდამო. მიუხედავათ იმისა, რომ აქ ოპერაცია დამთავრდა და მთელ ბრძოლის ხაზზე მყუდროება გამეფდა, მაინც მოსალოდნელია სრულებით მოულოდნელად გენერალური ბრძოლა გაჩაღდეს, რადგან სტრატეგიული მოხაზულობა გერმანელთათვის მეტად ხელსაყრელია. არა ერთხელ გვითქვამს, რომ მთავარ სამოქმედო ასპარეზად რუმინეთის შემდეგ შეიძლება გახდეს ან იტალეთის ბრძოლის ველი ან და რუსეთისა. რუსეთის წინააღმდეგ ოპერაცია კი უფრო გალიციის და რუმინეთის ხაზებიდან უნდა მოჰყვეს.

ამერიკასა და გერმანეთს შორის დამყარებული დამოკიდებულება არსებითათ ჯერაც არ შეცვლილა. აღსანიშნავია მხოლოდ ერთი ცნობა. სანამ გერმანეთი ბლოკადას გამოაცხადებდა, ბეტმან-ჰოლვეგს, წინასწარი მოლაპარაკება ჰქონია როგორც ამერიკის, ისე ყველა სახელმწიფოთა წარმომადგენლებთან. პრემიერ-მინისტრს დაწვრილებით გაუცვნია გერმანეთის განზრახვა ბლოკადის შესახებ. რა გვარი პასუხი გასცეს ნეიტრალურ სახელმწიფოთა წარმომადგენლებმა, არავინ იცის. ეს კია, რომ გერმანეთმა მხოლოდ ამ წინასწარ მოლაპარაკების შემდეგ გამოაცხადა ბლოკადა. ცხადია, რაკი გერმანეთმა ასეთი გაბედული ნაბიჯი გადასდგა, მას წინასწარ უკვე გათვალისწინებული ექნება ყოველ გვარი შედეგი, რაც ბლოკადას მოჰყვება. X.

ომის დეპეშები

26 იანვარი.

შვალლეს მთავარსარდლის შტაბისა.

პეტროგრადი. დასავლეთის ასპარეზი. მდ. ბერეზინაზე გაძლიერებულ ზარბაზნების სროლის შემდეგ, გერმანელები იერიშებით წამოვიდნენ ჩვენი თხრილებისაკენ. მათ ხელთ იგდეს ჯერ-ჯერობით მხოლოდ კუნძული, მაგრამ რუსებმა სამაგიერო იერიშით დაკარგული ადგილები კვლავ დაიბრუნეს.

რუმინეთის ასპარეზი. მდ. სლონიკის სამხრეთით რუმინელებმა თხრილებიდან განდევნეს მოწინააღმდეგეთა დარაჯები. მტრის იერიში მოიგერიეს. ღამით მტრის 2 როტამ მოახერხა მოყინულ მდ. სერეტზე გადასვლა, სურაის მიდამოში, ფოქშანის სამხრეთ-აღმოსავლეთით, შემდეგ იერიშით წამოვიდა, მაგრამ უკუვაგდეთ.

კავკასიის ასპარეზი. არსებითი ცვლილება არ მომხდარა.

ბემის დალუპვა.

24 იანვარი.

კოპენჰაგენი. ლონდონიდან იუწყებიან: დანელთა გემი, „ლარს-კრუზე“ დაჭლუპეს გერმანელებმაო. ეს ცნობა ჯერ არ დადასტურებულა. „კრუზეს“ პატრონი იუწყება: ეს გემი დატვირთული იყო ხორბლით და ბუენოს-აიროსიდან მოდიოდა. გემს ამერიკიდან ბელგიელებისათვის მიჰქონდა ხორბალი. თუ ეს ამბავი გამართლდა, სერიოზული განხეთქილების მოლოდინში უნდა ვიყვნეთ გერმანეთსა და ამერიკის შორისაო. გაზეთები მოითხოვენ წყალქვეშა ნავის კომანდირის საქმის გარჩევას.

ინგლისი

ლონდონი. 24 იანვარი. მესოპოტამიიდან მოსული ოფიციალი ცნობა. 21 იანვარს ინგლისელებმა აიძულეს ოსმალები ტიგროსის მარჯვენა ნაპირი ხაის შესართავთან დაეცალათ. მთელი ეს რაიონი ეხლა დაჭერილია ინგლისელთაგან. უკანასკნელ ბრძოლებში ოსმალნი დიდად დაზარალებულან.

შვეიცია.

ციურიხი. 24 იანვარი. ბერლინიდან იუწყებიან, რეიხსტაგის საზოგადო კრება შესდგება 9 თებერვლისთვისაო.

ჰოლანდია

ჰაგა. 24 იანვარი. ჰოლანდიამ ინგლისთან დროებით შეწყვიტა სანაოსნო მიმოსვლა.

გერმანეთი სამხედრო ზომებს აძლიერებს ჰოლანდიის საზღვრების მახლობლად.

იტალია.

რომი. 25 იანვარი. ღამით 22 იანვარს, მტერმა ბურუსით ისარგებლა და სხვა და სხვა ადგილას იერიშით წამოვიდა, მაგრამ ყველგან უკუგდებულ იქმნა. მტერს საკმაო ზარალი მივაყენეთ ხელით სასროლი ყუმბარებით.

რომი. 23 იანვარი. 2 დღის შესვენების შემდეგ გერმანელთ კვლავ მოაქვთ იერიშები, როგორც ზღვის სანაპიროებზე, ისე კალნცემის შარაგზით. ძლიერი არტილერიის ცეცხლი არა სწყდება. მარტო ერთ დღეს 7 ათასი ყუმბარა გამოისროლეს. გერმანელებმა ჯერ მოახერხეს რუსთა თხრილების აღება, მაგრამ მკაცრი კონტრიერიშებით მეტი წილი დაბრუნებულ იქმნა რუსთაგან. საზოგადოდ თხრილები ხელიდან ხელში გადადის. რუსებს დიდს სამსახურს უწევენ ჯავშნიანი ავტომობილები.

ევროპიდან

გერმანეთი

გადაწყვეტილების მზადებაში.

კოპენჰაგენიდან იტყობინებიან: სანამ წყალქვეშა ბრძოლას განაახლებდნენ საბიუჯეტო კომისიას საიდუმლო სხდომა ჰქონდა, რამაც ბერლინის პოლიტიკოსთა წრე მეტად ააფორიაქა. კომისიის კრებაზე წევრი დეპუტატებიც დეპეშით მიიწვიეს კრებაზე დასასწრებლად. თათბირს დაესწრნენ: კანცლერი და ყველა მინისტრები. სხდომის დაწყების წინ კანცლერს ხანგრძლივი თათბირი ჰქონდა შეერთებულ შტატების ელჩ ჯერარდთან, რომელსაც გაუზიარა გერმანეთის მთავრობის განზრახვა ზღვაზე წყალქვეშა ბრძოლის გაჩაღებისა, თუმცა უილსონთან სიტყვა ჰქონდა მიცემული.

კომისიაში კანცლერმა ვრცელი მოხსენება წაიკითხა სამხედრო და საპოლიტიკო მდგომარეობის თაობაზე. სამხედრო და საზღვაო მინისტრებმა დამსწრეთ გააცნეს ხმელეთისა და საზღვაო მოქმედების გეგმა, კაიზერისმიერ დადასტურებული.

ამ მოხსენების შემდეგ კომისიის წევრთა გარდა, ყველა დეპუტატებს კრების დატოვება სთხოვეს და კომისიის საიდუმლო თათბირი მოხდა დაუნდობელ წყალქვეშა ბრძოლის გასაჩაღებლად. კამათში ყველა მინისტრებმა მიიღეს მონაწილეობა.

საგარეო საქმეთა მინისტრმა ციმერმანმა კომისიას გადასცა შეერთებულ შტატების და ნეიტრალ სახელმწიფოთა აზრი წყალქვეშა ბრძოლის თაობაზე.

თათბირის დადგენილებანი დიდის საიდუმლოებით ინახება.

ამ თათბირის შემდეგ, „ვოლფ“-ის სააგენტომ გამოამეღავნა გერმანეთის ნოტა ინგლის-საფრანგეთ-იტალიის სანაპიროთა გარემოცვისა, სადაც აღნიშნული იყო, ბრძოლა დაუნდობელი იქნებაო. ეს ნოტა მაშინვე დეპეშით გადაეცა ნეიტრალ სახელმწიფოებს.

წყალქვეშები წინ!

„Kolnishe Zeitung“-ში ამ სათაურით დაიბეჭდა წერილი წყალქვეშა ბრძოლის გაჩაღების თაობაზე. წერილი მუქარას უთვლის ნეიტრალ სახელმწიფოებს და განსაკუთრებით შეერთებულ შტატებს. წერილში, სხვათა შორის, ნათქვამია: „თუნდაც ამერიკა აგვიმხედრდეს, ჩვენს გადაწყვეტ ლებას არ შეცვლ თ. ერთი მტრით მეტი, ერთით ნაკლები—სულ ერთია! ნეიტრალი სახელმწიფოები ეხლა გამოიჩენენ თავის ნამდვილ სახეს. თუ მტრის მხარეს დაიჭერენ, მაშინ ნეღარ იწუწუნებენ თუ ჩვენი რისხვა თავს დაატყდებათ.

დანია

კოპენჰაგენის გაზეთები მცხოვრებლებს გაახსენებენ, რომ ჩვენი ქვეყანა ალყა შემორტყმულ სიმაგრის მდგომარეობაშია.

საგანგებო სხდომაზე გადასწყვიტეს, გარემოცვის მიუხედავად ღორის ხორცი, ერბო და კვერცხი თანაბრად გაუნაწილონ გერმანეთსა და ინგლისს. ინგლისის მთავრობას შეუთვალეს, თქვენი ხვედრი სანოვაგე საწყობებში ინახება და როდესაც მოისურვებთ შეგიძლიანთ წაიღოთო.

შვეიცარია

ინგლის-საფრანგეთ-იტალიის სანაპიროთა გარემოცვის გამო შვეიცარიის მთავრობა საგონებელს მიეცა, რადგანაც საფრანგეთ-იტალიის ნავთსადგურებიდან სანოვაგეს ვეღარ მიიღებს. შვეიცარიას მხოლოდ ერთი ნუგეშიღა დარჩენია, რომ გარემოცვის ფარგალში არ შედის ხმელთაშუა ზღვაზე მდებარე საფრანგეთის ნავთსადგური სეტტი, რომელიც მარსელის დასავლეთით 100 ვერსზეა, ამ ნავთსადგურიდან შემოვზიდავთ სანოვაგესაო. თუმცა აქაც ეჭვს გამოსთქვამენ, თუ კი დასჭირდათ, გერმანელებმა შეიძლება ეს მხარეც გარემოიცვანონ. ამის გამო შვეიცარიის მთავრობა ახლავე შეუდგა თადარიგს და სანოვაგეზე ბარათების წესის შემოღებას აპირებს.

იტალია

„Tribuna“-ს აზრით გერმანეთის ნოტა საბოლოოდ სპობს საზავო მოლაპარაკების შესაძლებლობას და უილსონის გამოსვლას ძირიან ფესვიანად აბათილებს.

ჰოლანდია

ჰოლანდიაში გერმანეთის ახალმა ნაბიჯმა შიშის ზარი გამოიწვია. მთავრობამ მენავეთა ყრილობა მოახდინა და დაავალა, არც ერთი გემი არ გაუშვათ ზღვაშიო. ჰოლანდიის მდგომარეობა მით უმეტეს უმწეოა, რომ სანოვაგე ძალიან ცოტა აქვთ.

პოლონეთის სამეფო

ბერლინიდან იტყობინებიან: პოლონეთის სახელმწიფო საბჭომ მისალმების დეპეშა გაუგზავნა შეერთებულ შტატების პრეზიდენტს უილსონს, სადაც მადლობას უთვლის „პოლონეთისადმი გონივრულ და პატიოსნურ დამოკიდებულებისათვის და პოლონეთის ერის უფლებათა აღიარებისათვის, რომელზედაც პირველად საჯაროდ ხმა აიმაღლა ნეიტრალმა სახელმწიფომ“.

პოლკ. რეპინგტონის მოსაზრება

„ტაიმს“-ის სამხედრო მიმომხილველი რეპინგტონი გერმანეთის დღევანდელს მდგომარეობას და მის მომავალ სამოქმედო გეგმას ეხება და სწერს: მთელი ზაფხულის განმავლობაში გერმანელები ბრძოლის უმთავრეს ასპარეზზე მოგერიებას აწარმოებდა და შემოდგომაზე ვლახეთში მათ შესევას გარემოება არსებითად არ შეუცვლია. რადგანაც უამინდობამ მოკავშირეთა მოქმედება შეაფერხა, გერმანელებს საშუალება მიეცათ 27 ახალი დივიზია შეედგინათ და რუმინეთზე გაელაშქრათ, სადაც მიზანსაც მიახწიეს. ქრისტეშობისთვის ნახევარში მოპირდაპირის ჯარი, ცხენოსანთა გარდა, ასე იყო დანაწილებული: დასავლეთ ასპარეზზე 128 დივიზია ჰყავდათ. რუსეთის ასპარეზზე მხოლოდ 106,— ამათგან რუსეთის ასპარეზზე 65 გერმანელების დივიზია იყო, 39 ავსტრიისა, 2 ოსმალებისა.

რუმინეთის ასპარეზზე სულ 29 დივიზია ჰყავდათ, მათ შორის 12 გერმანელებისა, 11 ავსტრიელებისა, 4 ბულგარელებისა, 2 ოსმალებისა.

მაკედონიის ასპარეზზე ჰყავდათ 12 დივიზია, ამათგან 8—9 ბულგარელებისა, 2—3 გერმანელებისა და 1 ოსმალებისა.

იტალიის ასპარეზზე 33 დივიზია ჰყავდათ ავსტრიელებისა.

ეხლა, როდესაც რუმინეთ-რუსეთის ბრძოლის ხაზი გაერთიანდა, მოპირდაპირის ჯარის რაოდენობა რუსეთ-რუმინეთის ბრძოლის ხაზზე 135 დივიზიას უნდა უდრიდეს, თუ ამ უკანასკნელ იანვრის განმავლობაში აქედან რომელიმე ასპარეზზე არ გადაიყვანეს ჯარი.

საეჭვოა, რომ გერმანელებმა ფრანგ-ინგლისელთა ბრძოლის ასპარეზზე დაიწყონ მოქმედება. ჯერ ერთი, ვერდენთან და სომაზე საკმაოდ იწვნიეს, მეორეც მოკავშირეთათვის უფრო სახეირო იქნებოდა ამ ასპარეზზე გადამწყვეტ ბრძოლის გაჩაღება. გერმანელები შეეცდებიან რაც შეიძლება ბევრი ზარბაზნები, ყუმბარები და მეომარი მოაგროვოს ს-ფრანგეთის ასპარეზზე, რომ მოკავშირეებმა სისუსტე არ შეამჩნიონ.

მოსალოდნელია, რომ ჰინდენბურგმა იტალიის ასპარეზისაკენ 20 დივიზია კიდევ გაჰგზავნოს და იქ გააჩაღოს შეტევა იზონცოს მიდამოებში. ამასთანავე შესაძლებელია შვეიცარიის ნეიტრალობაც გადალახოს გერმანეთმა.

თუმცა უფრო მოსალოდნელია, რომ გერმანელები რუსეთის ასპარეზზე გაანაბლებენ 1915 წელს შეწყვეტილს შეტევას, რადგანაც ჰინდენბურგის აზრით უდიდესი საფრთხე გერმანეთს უფრო რუსეთისაგან ელის. რეპინგტონის აზრით რუსეთის ასპარეზზე მოპირდაპირეს 135 დივიზია ჰყავს. ამ ძალით მას თავისუფლად შეუძლიან მედგარი იერიშების დაწყება, მით უმეტეს, რომ რუმინეთის ასპარეზზე მოქმედება — თითქმის — ბოლოვდება. ამასთანავე გერმანელები — სცდილობენ რუმინეთიდან მთლად განდევნონ რუსი-რუმინელთა ჯარი, რათა ავსტრიას თავისუფლად ამოასუნთქვინონ.

მოპირდაპირე შეეცდება სერეტის ან პრუტის მოსაგერიებელი ხაზი გაიმაგროს, ხოლო დუნაის ორივე კიდეს დაეპატრონოს და ამით რუმინეთის ბრძოლის ხაზი მეტის-მეტად შეიმოკლოს. მოშარბებულ დივიზიებს აქედან რუსეთის სხვა ასპარეზზე გადაიყვანს და 1917 წელს მთელი ძალღონით რუსეთს ენარცხება. საეჭვოა რომ ამ ზამთარსვე განაახლონ გერმანელებმა რუსეთის მთელ ბრძოლის ხაზზე შეტევა, თუმცა მაისში კი გერმანეთის მთელი ძალა რუსეთისაკენ შეიმართება და მოსალოდნელია, რომ უმთავრესი ბრძოლა ჩრდილოეთით გაჩაღდეს, რომელსაც საზღვაო მოქმედებაც ხელს შეუწყობს

როგორც ვიცით ჩვენი გაზეთის სამხედრო მიმომხილველი ბ-ნი X-იც იმ აზრს გამოსთქვამდა, რომ გერმანელები, რუმინეთში საქმის მოთავების შემდეგ რუსეთისაკენ შემოუტევენ და არა სალონიკის ან სხვა ასპარეზისაკენ.

რეპინგტონის აზრით ავსტრიის ფლოტიც ამოქმედდება, რათა სამხრეთის ზღვაში დემონსტრაცია მოახდინოს და გერმანელების ფლოტს ჩრდილოეთის ზღვაში საშუალება მისცეს გარემოცულ წრის გარღვევისა.

თუ კი გერმანელები ამ თავგანწირულ ნაბიჯს გადასდგმენ და გარემოცულ წრის გარღვევას მოიწადინებენ, ეს იქნება მეტის მეტად მედგარი და თავგადადებული ბრძოლა უაღრესის ძალით და ენერგიით. ამისათვის ინგლისის ფლოტიც შესაფერად უნდა იყოს დარაზმული.

უკანასკნელი ცნობები

ამერიკის ფლოტს ებრძანა ატლანტიის ოკეანეში მოიყაროს თავი. ზომებია მიღებული პანამის არხის დასაცველად. ამერიკელებს პასპორტებს აღარ აძლევენ ევროპაში წასასვლელათ.

—

ესპანეთში დიდი არეულ-დარეულობა და შიშიანობაა. კანარის კუნძულები ამ ჟამად მოწყვეტილია. ამ კუნძულებზე მდგომარეობა მეტად გაჭირვებულია. პრემიერ რომანონესს გადაწყვეტილი აქვს გერმანეთის ნოტაზე პასუხი არ გასცეს, ვიდრე გერმანეთისადმი სხვა ნეიტრალი სახელმწიფონი თავიანთ დამოკიდებულებას არ გამოაშკარავებენო.

—

შვეიცარიის ფედერალურ საბჭოს და მთავრობის თათბირის შემდეგ გადასწყვიტეს, ისე მოიქცნენ, როგორც ამას დრო და გარემოება უკარნახებთ.

—

გარდაიცვალა ინგლისის გამოჩენილი სწავლული ანტროპოლოგოსი ტეილორი.

—

ბეტმან-ჰოლვეგს განუცხადებია: მთელს მსოფლიოში ჭირნახულის სიმ-

ოსმალეთი

ბ-ნი მინცლოვი და ოსმალეთის საქართველო

ქართული ანდაზა ამბობს: მეტის მეტმა სიწმინდემა ტრაპიზონი დააქციაო... ალბად, დღევანდელ ტრაპიზონს არა უნდა უშავდეს რა, სანამ იქ ისეთი ფაქიზი გაზეთი იფურცლება, როგორიცაა „ტრაპეზონდის ლისტოკი“.

ეს გაზეთუნა სადაგ დღეს მხოლოდ ტელეგრამებით ჰკვებავს თავისს მკითხველს, კვირაობით კი ისეთ გამოცდილ მწერალს ასეირნებს თავის ფურცელზედ, როგორიცაა თვით მისი რედაქტორი—ს. რ. მინცლოვი... ამ ავქსონის სალიტერატურო ბაგაჟი მოიმსუბუქებს, mince, მაგრამ ნაირ-ნაირია: ბ-ნ მინცლოვს ბიბლიოგრაფიაშიც ულოწვია, სიძველეთა გათალლითებაც უკვლევია და ურიანხაეს საფლავებიც აღუნუსხავს.

რა საკვირველია, თუ სასაფლაოზედ გაწრთვნილი რედაქტორი ისეთ პოლიტიკურ საკითხსაც, როგორიცაა ოსმალეთის საქართველოს საკითხი, არქეო-მანის სათვალეებით სინჯავს? ან ის რა საკვირველია, თუ სიძველეთა თალლითობაზედ წერას შეჩვეული ავქსონი დ. ჩუბინაშვილის, ა. ხახანაშვილის, მ. ჯანაშვილის და ვეშაპელის ნაწერის გაყალბების ნდომით აღტკინებულა?.. მაგრამ იმ საანდაზო მყეფარისა არ იყოს, ჭოპოსანსა რომ ჭლოკავდა, თვით თალლითობს.

ეს თალლითობა ბ-ნ მინცლოვის წერილის [1]) წინასიტყვებიდანვე იწყება: მას რომ დავუჯეროთ, ლაზისტან—ტრაპიზონის საქართველოზედ წერა ომას დროს დაუწყვიათ: თურმე ამ ომის დროს დაბეჭდილა არა მარტო „მოსკოვის ქართულ სამეცნიერო და სალიტერატურო საზოგადოების“ მივრ გამოცემული ჩემი წიგნი „ოსმალეთის საქართველო“,—არამედ დ. ჩუბინაშვილის ნაშრომიც: „კაპადოკია-ჭანეთის—ეთნოგრაფიული განხილვა“ და ა. ხახანაშვილის მონოგრაფიაც—„ქართველთა მოსახლეობა მცირე აზიაში“!.. კაცს ბიბლიოგრაფიაში უშრომნია და ჯერ ვერ გაუგია, რომ პეტროგრადის უნივერსიტეტის პროფესორი დავით იესეს ძე ჩუბინაშვილი, უკვე 25 წელია, რომ გარდაცვალა... იგი ბავშვი იყო, საქართველო რომ რუსეთს შეუერთეს და აბა რა მანქანებით უნდა დაეწერა თავისი წიგნი ამ ომის ოროს?.. ალექსანდრე ხახანაშვილი კი 1911 წელს არის გარდაცვლილი, მისი მონოგრაფია ახლა კიარა, 1890 წელს იყო დაბეჭდილი მოსკოვის უნივერსიტეტის საისტორიო საზოგადოების „ჩტენიებში“...

მაგრამ განა ბ-ნ მინცლოვს მარტო ქრონოლოგიური სითალლითე ემარჯვება? მას რომ დავუჯეროთ, ჩუბინაშვილის, ხახანაშვილის და ჩემს წიგნში ისა სწერია, ვითომც „ტრაპიზონის ვილაიეთის ყველა ერები ქართულლაზის მოდგმისა არიან“!.. ნამდვილად კი არც ერთ ქართველ მწერალს არ დავიწყნია, რომ ტრაპიზონის ვილაიეთში გარდა გურჯ-ლაზებისა, სომეხებიც და თურქებიც... ჩემს წიგნში დაწვრილებითი სტატისტიკაც მოინახება ამ ერებისა [2])...

ჩვენ იმას ვამბობდით და ვამბობთ კიდეც, რომ ოსმალეთის ტრაპიზონ-არზრუმის ვილაიეთებში რამოდენიმე ასი ათასი ქართველი მაჰმადიანი მკვიდრობს, რომ მათი მიწა მთელ საქართველოს პოლიტიკურ საზღვრებში უნდა გაერთიანდეს და მათი ბედი მთელ ქართველ ერის ბედს უნდა ეზიაროს, იმ ბედს, რომლის აღოქმანი 1783 წლის აქტში არის აღბეჭდილი... ლაზისტან - ტრაპიზონ - ჭანიკ - კლარჯეთი რომ საქართველოა, ეს ქართველებმაც და უცხოელებმაც კარგათ იცოდნენ და იციან, ძველადაც და ახლაც..

განა 1014 წლის ქართული ქრონიკა ბიზანტიის იმპერატორ ირაკლის გამოლაშქრებას რომ მოგვითხრობს, ტრაპიზონს „მეგრელთა ქალაქს“ არ უწოდებს [3])... განა „ქართლის ცხოვრება“ არ გვაუწყებს, როგორ დაარსეს ქართველებმა ტრაპიზონის იმპერია... თვით მე-XVIII საუკუნის ისტორიკოსის ბატონიშვილ ვახუშტის „გეოგრაფიის“ თქმით, საქართველოს და საბერძნეთის პოლიტიკური საზღვარი რიზეს დასავლეთით იყო, იქ, სადაც რკინის პალო ესვა; ვახუშტის „გეოგრაფიას“ მის მიერვე შედგენილი რუკა აქვს ჩართული—„საზოგადო რუკა ძველის საქართველოსი“, სადაც ახლანდელ ტრაპიზონის ვილაიეთი ჭანეთიც არის ნაჩვენები, კლარჯეთიც და ტაოს-კარიც.

მაგრამ განა მარტო ქართველნი სცნობდნენ ტრაპიზონ-ჭანეთს საქართველოდ?.. სვინდისის უმხილებელად თალლითობს ბატონი მინცლოვი, კლასიკურ საბერძნეთის მეტატიანეთა გარდმოცემას [რომ ამახინჯებს, რომ დაამტკიცოს, ისინი ქართველებს არ იხსენებენო... ქსენოფონი სწერს: „ტრაპიზონი კოლხთა ქვეყანაში არისო“ [4])... სტრაბო ამბობს: „კოლხთა მეფეს ეპყრა კოლხეთი, ფარნაკია და ტრაპიზონიო“ [5]) . არიანუსი იხსენიებს ტრაპიზონის მხარეში მცხოვრებ ჭანებს [6]), ისე როგორც იხსენიებს მათ უფროსი პლინიუსი [7]) და მემნონი [8])... ამიტომაც არის, რომ ჰენრიქ კიეპერტის ანტიკურ ატლასში ტრაპიზონი კოლხეთშია ნაჩვენები...

ბ. მინცლოვი კი არაფერს ამაგებს არ ამხელს და უპირისწყლოდ გაიძახის: ქართველები საიდან იმკვიდრებდნენ ძველად ტრაპიზონის მხარეში, როცა მთელი შავი-ზღვის პირი ბერძენთა კოლონიებით იყო მოშენებულიო... კიდეც, რომ ყოფილიყვნენ ქართველები, ისეთივე ბარბაროს-ველურები იქნებოდნენ, როგორც დღევანდელი... პაპუასებიო... მოდი და შეასმინე ასეთ არაწმიდას ლოღიკური საბუთები... მაგრამ რას იზამ, იქნებ „რძალმაც“ რამე გაიგოს!..

ბერძენთა კოლონიები თვით ჩემს წიგნში არის ნახსენები, მაგრამ ეს ფაქტი სწორედ იმას ღაღადებს, რომ ბერძნები შავი-ზღვის მხარეთა მკვიდრნი კი არ იყვნენ, არამედ მხოლოდ პერის საძიებლათ მოსულნი... ერთ დროს მარტო ტრაპიზონი და რიზე კი არა, თვით მარსელიც ათინელ-ფოკეელთა ახალშენი იყო და Massilia ერქვა, მაგრამ ის მაინც ფრანკებისა იყო და საფრანგეთისავე სახელმწიფოს ეკუთვნის...

ბარბაროსობა-ველურობაზედ კი უნდა მოგახსენოთ, რომ ქართველ ტომთა ძველი კულტურა კარგად არის ცნობილი ისტორიისათვის.

თუბალთა და ყაინ-ჭანთა სამეტალურგიო სარეწავი, მიწის დამუშავება და მეღვინეობა მოსხთა, კოლხეთის სახელმწიფო რიგი, მისი ციხე-ქალაქნი, სავაჭრო გზათა ქსელი და განვითარებული სამოქალაქო ცხოვრება,—განა ეს იმავე ძველ ისტორიკოსებს არა აქვთ აღნიშნული?

თუ „ბარბაროსთა“ ამბებს მივჰყვებით, არც თვით ბერძნები გახლავან კულტურ-ტრეგერები par excelence: განა მიკენეს, კრიტისის მდიდარი და მშვენიერი კულტურით მოსილი ქალაქები ჰომიროსის ტროიის ხელმოკლე ელინებმა არ დააქციეს, არ გასცარცვეს და არ გადაბუგეს..

განა თვით ქმნული ელინური კულტურა აღმოსავლეთიო, ხეთელთა იმპერიიდან არ არის მიღებული?

განა არეა ღმერთის ქანდაკება კოლხეთიდან არ მიიტანეს საბერძნეთში.[9])

ასე იყო ძველად... არც საშუალო საუკუნეთა ქვეყნის მატიანეა გულმავიწყი საქართველოს შესახებ... პროკოფი კესარელის თქმითაც ტრაპიზონის მხარეს ჭანები მკვიდრობდნენ [10]) ჭან-ლაზებს იხსენიებს აგრეთვე იოანანდი... [11]) სომეხთა მემატიანის, მოსე ხორენაცის, გეოგრაფიაში სწერია: „კოლხიდას ეკუთვნის ლაზიკი და ჭანიკიო“... [12]) მეექვსე მსოფლიო კრების განაჩენზე ხელი უწერიათ ლაზთა ეპისკოპოსთ: იოანეს და თეოდორეს... ამიტომაც იყო, რომ მე-VII საუკუნეს აქეთ ტრაპიზონის მიტროპოლიტი „სრულად ლაზიკის ექსარხოსად“ იწოდებოდა...[13]) თუ როგორ დაარსეს ტრაპიზონის იმპერია თამარის ქართველ

---

[1]) Трапезонд. Листокъ № 36—„О древней Грузіи“.

[2]) Г. Вешапели. Турецкая Грузія ф. 22—26.

[3]) ნახეთ Сборникъ Матеріаловъ, XXVII в. აგრეთვე ნ. მარრის—Изъ поѣздки въ Тур. Лазистанъ.

[4]) Anabazis. IV, 8,22.

[5]) Geograhiça, XI, 2.18.

[6]) ნახე Латышевъ. Свѣдѣнія, ф. 219—222.

[7]) Historia naturalis VI, 4,3.

[8]) Fragmenta XVI, LIV.

[9]) Усларъ. Древнія сказанія... ф. 384.

[10]) De bello gottico. IV, 1, 8—10.

[11]) De origine...

[12]) Географія... ф. 38—39.

[13]) „Кавказъ“. 1917. № 16.

ცირეა, საკმარისი არც ქვანახშირი მოიპოვება. გერმანელნი მოკავშირეებს ისეთ კრიზისამდე მივიყვანთ, რომ მათი მდგომარეობა კატასტროფული შეიქმნეს.

—

ფინლიანდიიდან თევზის გამოტანა აიკრძალა, რადგან თვით ფინლიანდიაში თევზი არ ჰყოფნით.

ახალი ამბავი

ახალი ბანკი. პეტროგრადიდან თბილისს დაბრუნდნენ პარ. გოთუა და ნ. წვერავა და თან ჩამოიტანეს ფინანსთა მინისტრის მიერ ხელმოწერილი და დამტკიცებული წესდება „ამიერ კავკასიის სავაჭრო-სამრეწველო ბანკისა“. 29 იანვარს კერძო თათბირი ექნებათ ამ ბანკის საორგანიზაციო კომიტეტს და აქციონერებს. მარტის პირველ რიცხვებში უნდა მოხდეს ბანკის აქციონერების საზოგადო კრება, რომელიც აირჩევს საბჭოს და გამგეობას და ბანკიც მოქმედებას დაიწყებს.

ძვირფასი ხაჩუქარი. მიტროპოლიტს პიტირიმს გამოუუტანებია პარ. გოთუასთვის ღვთისმშობლის ძველი ხატი ქართველ ახალგაზდობისათვის საჩუქრად. მიტროპოლიტს უბძანებია, რომ ეს ხატი ძვირფასი სამკაულით არ არის შეჭედილ-შემკული, მაგრამ იგი ძვირფასია და მუდამ ის იყო ჩემი მფარველი და წინამძღოლი ჩემი ახალგაზდობის დღიდანო. ეს საჩუქარი, თანახმად მიტროპოლიტ პიტირიმის სურვილისა, ბ-ნმა პ. გოთუამ ქართულ გიმნაზიის მოსწავლეთ გაუგზავნა 26 იანვარს.

გაცდენილი მოსწავლენი. ვერაზე, ქალაქის „მეფე ირაკლის“ სახელობის ქართულ სკოლის პირველ განყოფილების მოსწავლენი უსწავლელობით გაცდენილნი არიან. არ ყოფილა მაგალითი ბავშვებს კვირაში სამს დღეს მაინც ესწავლოთ. მიზეზად მასწავლებელ ქალის ავათმყოფობას ასახელებენ. სასურველია ქალაქის გამგეობა, ან სამოსწავლო მთავრობა ყუადღებას მიაქცევდეს ამ გარემოებას, და თუ სკოლას მასწავლებელი არა ჰყავს, დაუყოვნებლივ დაენიშნოს, ვინაიდან სწავლის სეზონი უკვე გადის და ბავშვებმა ანა-ბანაც არ იციან.

ექიმის დაპატიმრება. გამნწილებელ გოსპიტლის მთავარი ექიმი ვ. ღამბაშიძე, სასანიტარო და საევაკუაციო ნაწილის უმაღლეს უფროსის პრინცის პ. ოლდენბურგელის ბრძანებით დაპატიმრებულ იქმნა ერთის თვით. მიზეზი დაპატიმრებისა ის არის, რომ ექიმს წაკითხული არა ჰქონია ცირკულიარი ძვლებისაგან საკვებ ცხიმების გაკეთების შესახებ. თვით მისდამი რწმუნებულ გოსპიტალში კი ყოველივე წესსა და რიგზე ყოფილა.

დ. ეპიტაშვილის საქმე. საოლქო სასამართლოში გაირჩა საქმე თბ. სათავად-აზნაურო გიმნაზიის ყოფილ საქმის მწარმოებლის დ. ეპიტაშვილისა, რომელსაც გიმნაზიის ფულის გაფლანგვა ბრალდებოდა. სასამართლომ ეპიტაშვილს აჰხადა ყოველი პირადი ღირსება და უპირატესობანი და 8 თვის ციხე მიუსაჯა საარესტანტო განყოფილებაში. ეპიტაშვილმავე უნდა უზღოს გიმნაზიას გაფლანგული 3.250 მ. და 50 კ.

თბილისის ხაზინის ხაზინადრად დაინიშნა ბ. კორინთელი, უფროსი კასირი იმავე ხაზინისა.

ნ. გოცირიძის იუბილე. თებერვლის 4 სახალხო სახლში გაიმართება საიუბილეო წარმოდგენა ნ. გოცირიძის საიუბილეოთ.

ურძეობა. ქალაქში მეტად გაჰირდა რძის შოვნა.

სურსათის ყიდვა. თბ. გუბერნატორის რწმუნებულს აგრონომ გ. დალაქიშვილს ჩრდილოეთ კავკასიაში უყიდნია თელავისა, სიღნაღისა და თიანეთის მაზრებისათვის 35 ვაგონი ფქვილი და 42 ვაგ. ხორბალი. ეს საქონელი მალე ჩამოვა თბილისში.

მოკვლა და გაძარცვა ექიმისა. ხოიდან დილმანში მიმავალ გზაზე მოუკლავთ ექიმი ლაჩინიანცი, რომელსაც თურმე 10,000 მანეთი მიჰქონდა ქალაქთა კავშირისა.

ახალი ქართული პიესა. კ. თაყაიშვილს დაუწერია ოთხ მოქმედებიანი დრამა-ლეგენდა „სამშობლოს ასული“.

მშობელთა ცენტრალ წრეს 25 იანვარს კრება ჰქონდა და ხანგრძლივ ითათბირა ადგილობრივ ენების (ქართულის, თათრულის და სომხურის) სწავლების შესახებ საშუალო სასწავლებლებში. მიღებულ იქმნა გ. დ. ჟურულის წინადადება, რომ წრემ იშუამდგომლოს მეფის ნაცვლის წინაშე, რათა ადგილობრივ ენების სწავლება საშუალო სასწავლებლებში სავალდებულოდ გახდეს საკანონმდებლო დაწესებულებათა დადგენილებით. წინადადება მიეცესთ ქალაქის თვითმართველობებს, თავად-აზნაურთა საკრებულოებს და სხვა საზოგადოებათ მხარი დაუჭირონ ამ შუამდგომლობას. არჩეულ იქმნა 3 კომისია (ქართული, თათრული და სომხური, რომელთაც დაევალა საფუძვლიანად შეისწავლონ ეს საკითხი და დასაბუთებული მოხსენება შეადგინონ.

გამოფენა. ქართულ ძველ საეკლესიო ფრესკების გამოფენა 25 იანვრამდე ნახა 3250 კაცმა და შემოვიდა 2 ათას მანეთამდე. ჯერ გადაწყვეტილი არ არის როდის დახურონ გამოფენა, რადგან გამოფენის დათვალიერების მსურველთა რიცხვი დიდია. გამოფენის ადმინისტრაცია ფიქრობს, რომ გამოფენა დიდმარხვის პირველ კვირამდე გასტანსო.

შეწირულება. მიტროპოლიტ პიტირიმს 500 მანეთი გამოუგზავნია პარ. გოთუას ხელით ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოებისათვის გადასაცემად.

ტატიანას სახელობის კომიტეტმა დაუნიშნა ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების სკოლებს, თავშესაფრებს და სტიპენდიანტებს 1 იანვრიდან 4 თვის განმავლობაში ყოველ თვიურად 9.000 მანეთი. ეს ფული თავთავის დროზე უნდა მიიღოს აღნიშნულ საზოგადოების მთავარმა გამგეობამ ომიანობისაგან დაზარალებულთა დამხმარე კავკასიის მთავარ კომიტეტისაგან. ოთხი თვის შემდეგ საზოგადოების დაწესებულებათათვის საჭირო თანხის გადადება, თანახმად კომიტეტის დადგენილებისა, დამოკიდებული იქნება აღნიშნულ მთავარ კომიტეტზე.

ტყვე ქართველი ჯარის კაცნი. ქალაქთა კავშირის კავკასიის განყოფილების ტყვეთა დამხმარე ბიურო სთხოვს ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოებას იზრუნოს რამე ტყვედ წაყვანილ ქართველ ჯარის კაცთა ქონებრივად ცხოვრების გაუმჯობესების შესახებ. განყოფილების კანცელარიაშია მოსკოვიდან მოსული ტყვედ წაყვანილთა სია, რომელშიაც შეტანილია ქართველ ჯარისკაცთა გვარებიც. ამ სიის ნახვა მსურველთ მუდამ შეუძლიანთ.

პ. საყვარელიძის მოხსენება. კვირას, იანვრის 29-ს, დღის 1 საათზე, ქართულ სამეურნეო ბანკის დარბაზში, ქართველ-საკულტურო საზოგადოებათა კავშირის გამგეობის თხოვნით პავლე საყვარელიძე წაიკითხავს მოხსენებას შემდეგს თემაზე: „ქართველ-თათართა ურთიერთობა სამაჰმადიანო საქართველოში. მოხსენების შემდეგ გაიმართება კამათი.

წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების საბიბლიოთეკო სექციამ დაადგინა გაუგზავნოს სოფ. მექვენის (ლეჩხუმ. მაზ.) სამკითხველოს 30 მან., შემოქმედისას 20 მან. და ლიხაურისას 15 მან.

სამადლობელი დეპეშა. თბილისის სამუსიკო სკოლის მაღალ სამუსიკო სასწავლებლად (კონსერვატორიად) გადაკეთების გამო, ქალაქის საბჭოს დადგენილების თანახმად, ქალაქის მოურავმა ა. ი. ხატისოვმა სამადლობელი დეპეშა გაუგზავნა პეტროგრადში რუსეთის სამუსიკო საზოგადოების მთავარ დირექციას.

ვალერი ბრიუსსოვი თბილისს ჩამოვა და სამ ლექციას წაიკითხავს: 1) პოეტი პუშკინი, 2) ბელგიის პოეტი ემილ ვერხარენი და 3) აღმოსავლეთის კულტურა.

გურია.

წარმოუდგენელია გურიის დღევანდელი გაჭირვება: ყვავილი, ყელჭირვება, საქონლის ჭირი, ყოველგვარ სურსათ-სანოვაგისა და ტანთსაცმელ-ფეხსაცმელის საარაკო სიძვირე და ზოგჯერ უშოვნელობაც. ყველა ამას დაურთეთ შიმშილი, შიმშილი იმ დროს, როცა შენს მეზობელსაც შია, უფრო ადვილია, მაგრამ იმ დროს, როცა შენის მეზობლის ბედელი, სასიმინდე სავსეა და შენ ვერც სესხად გიშოვია და ვერც სასყიდლად, პირდაპირ აუტანელია. სამწუხაროდ, ერთხელ კიდევ უნდა აღვნიშნოთ, რომ გურიაში გურულების სამყოფ სიმინდზე მეტია და ვისაც თავისი არ აქვს, ის სასოწარკვეთილია: ბაზარზე გასასყიდი არავის შემოაქვს, თუ შემოიტანა, სიმინდის ფქვილს ოთხმანეთზე მეტადცა ჰყიდის. შიმშილით შეწუხებული ზოგჯერ მეტსაც გაიღებს, მაგრამ რომ ვერ იშოვნის, რა ჰქნას. სიმინდის გაძკირებას ხელს უწყობს უპურობა, რასაც მთელი გურია სრულ ორ თვეს განიცდიდა.

— ამინდი გაზაფხულისაა, ტყემალი ჰყვავის.

წერილი რედ. მიმართ

პატივცემულო რედაქტორო!

„ტრაპიზონის სამხედრო ფურცლი“-ს „ცდ.“ მეთექვსმეტე ნუმერში, რომელიც ამასთანავე გვგზავნებათ, ბნელის გრძნობა-აზრებით ამოძრავებულმა ვიღაც მინცლოვმა ქართველების აშკარა მძულვარებით და მისი წარსულის დამცირების სურვილით გაჟღენთილი წერილი მოათავსა; მან გაბედა და ტალახი ესროლა ჩვენს გმირ წინაპრებს, ჩვენს ბრწყინვალე ისტორიულ წარსულს.

ტრაპიზონის ქართველობა აღშფოთებულია მინცლოვის ასეთი უნამუსობით და უცხადებს თვის გულის წყრომას.

დაე, უწყოდეს ყველამ, მტერმა და მოყვარემ: ქართველი ერი იმდენად გათვითცნობიერებულია, იმდენი მამულიშვილური გრძნობა ულვივის გულში და იმდენი შეგნება აქვს, რომ არც ერთს შავს ძალას ნებას არ მისცემს ჭუჭყიან ხელებით შეეხოს მის ეროვნულს თავმოყვარეობას.*)

ტრაპიზონის ქართველების
მონდობილობით შ. ჯ—ძე.

წვრილმანი ოინები

„სახალხო ფურცელი“ გვარწმუნებს, რაკი ამ ბოლო ხანებში განსაკუთრებით ძალზე შემცირდა გაზეთ „სამშობლოს“ ტირაჟი (იბეჭდება 300 ცალი, საღდება 237 ცალი) და გამომცემელმა ამხანაგობამ ვერ შესძლო მისი შენახვა, ამიტომ, როგორც გადმოგვცეს, ხსენებული გაზეთის კოლეგიას თხოვნით მიუმართავს „საქართველოსთვის“ დაგვეხმარეთო. „საქართველო“-ც დაჰპირებია „სამშობლო“-ს დახმარებას იმ შემთხვევაში, თუ გაზეთის ხელმძღვანელობისაგან ბ-ნი ი. ეკალაძეს გადადგომისაგან განთავისუფლებდნენ. კოლეგია იძულებული ყოფილა „საქართველო“-ს წინადადება მიეღო და ამიტომ ამ ჟამად გაზეთის ხელმძღვანელად ნ. ლორთქიფანიძეა მიწვეული“-ო.

ბ. ია ეკალაძის რედაქტორობისაგან გადადგომის ამბავი საკმაოდ გარკვეულად იყო აღნიშნული თვით „სამშობლოს“ ფურცლებზე და ჩვენსავე გაზეთში:

— გაზეთ „სამშობლოს“ დამაარსებელმა და რედაქტორმა ბ. იაკობ ცინცაძემ (ია ეკალაძე) განცხადება შეეტანა „სამშობლოს“ გამომცემლობის გამგეობაში. ბ. ცინცაძე ამბობს, რომ მას პირად გარემოებათა გამო არ შეუძლია განაგრძოს გაზეთის ხელმძღვანელობა და ამიტომ რედაქტორობისაგან განმათავისუფლეთო. გამგეობამ მადლობა გამოუცხადა მისის შრომისათვის, განთავისუფლა რედაქტორობისაგან და სთხოვა დარჩეს ამ გაზეთის მუდმივ თანამშრომლად და სარედაქციო კოლეგიის წევრად. სარედაქციო კოლეგიამ „სამშობლოს“ რედაქტორად ერთხმად ცნობილი ბელეტრისტი ნიკოლოზ მერაბის ძე ლორთქიფანიძე ამოირჩია.

*) ბ-ნ მინცლოვის უკვანო გამოლაშქრების საპასუხოდ დღეს ჩვენს გაზეთში ფელეტონი იბეჭდება ბ-ნის გრ. ვეშაპელისა.

პატარა ფელეტონი

(ფოთელებს ნოგათად)

ბატონებო, ჩვენი დედაკაცები აღარ ხუმრობენ... მამაკაცებს საკერდოსასიცოცხლო ომს გვიცხადებენ... საბედისწერო ირიზისათვის ირაზმებიან. შეშურებიათ ჩვენი გალაღებული პოლიტიკურ-სოციალური მდგომარეობა და გათანასწორებას ცდილობენ. მერე, უეჭველია, თანასწორობასაც არ იყაბულებენ და... სრულიად გაბატონებას მოინდომებენ. პირველი კრება უკვე ჰქონდათ. უკვე გამოირკვა და გამოაშკარავდა სიხარბით აღსავსე მათი სულისკვეთება. კრების წინა დღეებში რომ რაღაც არაჩვეულებრივი ფუ ფუსი დაიწყეს, მე, როგორც დროულმა და გამოცდილმა კაცმა, მაშინვე მივხვდი, ეს ფუ-ფუსი კარგის მომასწავებელი არ არის-მეთქი და მაშინვე თავდარიგს შევუდექი. ვიცოდი, რომ კრების დღეს სხვა ქვეყნისა და დროის ქალები თავს ვერ შეიკავებდნენ და ჩვენებურ მეამბოხე ქალბატონებს ასე თუ ისე გამოეხმაურებოდნენ. ალღომ არ მიმტყუნა და საკუთარ რადიოტელეგრაფის საშუალებით ხელთ ვიგდე რამდენიმე შიფრიანი დეპეშა. რამდენად სერიოზულია ჩვენი მდგომარეობა, ამას ცხადჰყოფს ეს დეპეშები.

ოქვენი დიდდიდა ევა.

პირველი საქმეო. ჯოჯოხეთის შუაგული. სწორუპოვარ თანამემაულე ბანოვანთა საზოგადო კრებას.

მომხიბვლელსა და თვალწარმტაც კოლხიდაში ამ მრავალ საუკუნის წინად საფუძველი ქალთა მოძრაობისა ჩემის უძლურის ხელით იყო დადებული. ვეღარ ავიტანე მტარვალობა მამისა და წინაალმდეგ მისი უაზრო სურვილისა, გავბედე შემეკავშირებია ჩემი ბედი უცხო თესლ იაზონთან, რომელსაც წინდწინვე გავანდე მამისა და მამულის უდიდესი სიდუმლო.. საიდუმლო ოქროს საწმისიან ვერძის მოტაცებისა. გადავლახე რა უმგვანო ტრადიციები ჩემის მშვენიერ ქვეყნისა, ჩემ მიჯნურთან ერთად განვშორდი მტარვალთა ბუნაგს. მაგრამ იაზონმა, როგორც ყოველ დროისა და ქვეყნის მამაკაცმა, [illegible] ზეზეზე გამცვალა... მე [illegible] ჩემი ბუტეშეი და ორი მისი ბავშვიც. მაცდური იაზონიც მინდოდა მომეკლა, მაგრამ, რაკი ვიცოდი, მკვდარი მამაკაცი სატრფიალოდ არ გამოდგებოდა, ამიტომ ვიჩუქე სიცოცხლე. მე განცვიფრებული ვარ, რომ თქვენ აქნამდე უდვრტვინველად გიტარებიათ მტარვალობის უღელი. მოხარული და აღფრთოვანებული ვიყვებები თქვენს ნაგვიანევ გამოფხიზლებას. ძირს მამაკაცები! გაუმარჯოს დიაცთა მსოფლიო ბატონობას!

ოდესმე ყოფილის კოლხიდის მ ფეს
ყოფილი ასული **მედეია.**

დეპეშა მეორე. საიქიო ჯოჯოხეთის განაპირა უბანი.

ჩემ თანამოაზრე კოლხიდელ მანდილოსანთა საზოგადო კრებას.

მოჭორილ ხმებისას ნურარას დაიჯერებთ. საბერძნეთის დედები ლაჩარნი არა ყოფილვართ. დაბრიყვებას ვგრძნობდით და პროტესტიც ვიცოდით. განა მე არ გახლდით პირველი რაინდი მაშინდელ საბერძნეთის დედათა შორის, რომელიც ფილოსოფიური თავი თვისის ქმრისა ნარეცხის წყალით განაგრილა! განა ამაზე უდიდესი პროტესტი შეიძლებოდა! მართალია, შემდეგ, როცა ჩემ ქმარს საწამლავს ასმევდნენ, მე ვტირე, მაგრამ ეს ტირილი ქმრისადმი სიბრალულს კი არ გამოუწვევია. ეს იყო მიზეზი იმ გაუგებრობისა, რომ ჩემ ქმარს დროზე არ მიუსაჯეს სიკვდილი, როცა ახალგაზრდა ვიყავი და უფრო კარგი ქმრის შვენა შემეძლო, ვიდრე რომლისამე მატანტალა ფილოსოფოსისა, განაგრძეთ თქვენცა, საყვარელნო, ასეთივე მოღვაწეობა და ჰგიენეთ გამარჯვებულნი.

ქვრივი სოკრატისა **ქსანტიპა.**

დეპეშა მესამე. საიქიო. საშუალ სამოთხისა და ჯოჯოხეთისა.

კოლხიდის მშვენიერ დედათა კრებულს.

მე რომ უძლიერეს სამსონს მისის ძლიერების საიდუმლო დაისტყვიე და უძლურებით შევმოსე, ზოგიერთები ამას ღალატად სახვენ. ღალატი კი არა, ეს პრინციპის საქმე იყო. რადგან ჰქონდეს მამაკაცს სხვა ძალასთან ერთად ფიზიკური ძალაც! ძირს ყოველ გვარი ძალერება და უპირატესობა მამაკაცისა! გაუმარჯოს დედაკაცის უძლეველ უძლურებას!

ფილისტიმელი **დალილა.**

დეპეშა მეოთხე. საიქიო. ჯოჯოხეთი. კუპრის შადრევანი.

ჩვენი სქესის უსაზღვრო დამონებამ მეც უსაზღვროდ აღმაშფოთა. გადავსწყვიტე დამტკიცებინა მამაკაცებისათვის, რომ ჩვენ მათ არაფრით ჩამოვუვარდებით, პირიქით, აღვიმატებით კიდეკაც. მიუხედავად იმისა, რომ მამაჩემი ძისიონერი იყო და ბევრ რასმე მეედ-მოედებოდა ქალთა კდემამოსილების შესახებ, მე განვიძარცვე დიაცის სამოსელი, გამოვეწყვე სამამაკაცოში და, ერთ ახალგაზდა ბერთან ერთად გავიპარე რომელღაც მონასტერში. იქ მრავალის ოცდაწლით შევიმოსე და შთავიდ რომში. იმ დროს რომის პაპა ლეონ მეოთხე აღესრულა და იმის მაგიერ, როგორც სალეთეო კანდიდატი, ვიქენ მე აღრჩეულ პაპის ტახტის მოსაყრელ. ფიზიკამბას რომ არ შეეშალა ხელი და ერთი დიდი ცირკმონიის დროს მშობიარობის განსაცდელი არ მწვეოდა და მით ჩემი სქესი არ გამოაშკარავებულიყო, ახლაც პაპის ტახტის მფლობელი ვიქნებოდი მამაკაცთა გულმოსაკლავად. გიურვებთ გამარჯვებას თქვენს სახელოვან ბრძოლაში და გთხოვთ არ დაარცა აქვთო, ეს არქეოლოგიური ან ისტორიული გულმოდგინეობით კი არა, პოლიტიკანობით უნდა აიხსნას... სომეხთა ავტონომიას ბერძენთათვისაც აუშლია საღერღელი... და აი, როგორ მზადდება მეცნიერული ნიადაგი ტრაპიზონის ბერძნულ ავტონომიისათვის...

შეიძლება ტრაპიზონელ ბერძნებს თავიანთი ვენიზელოსებიც გამოუჩნდნენ, მაგრამ ერთი ეს გაგვაგებინონ: ტრაპიზონის ოფიციალ სფეროებმა რა ჰნახეს რუსეთისათვის სასარგებლო ბ.ბ. მაინცლოვების მანქანებაში?.. ოცის წლის წინად ელიზე რეკლიუ სწერდა— რუსეთს დიპლომატიის და სტრატეგიის ერთი უპირატესობა ის არის, რომ რუსეთს შეუძლია ტრაპიზონის ქართველთა სახელით გაერიოს ოსმალეთის საქმეებშიო... დღეს რუსეთს ტრაპიზონი ხელში ჩავარდნია და იმავე მიწაზედ, რომლის შემეძენისათვის ქართველი ჯარისკაცნი მუდამ ისე ერთგულად წ ნა პოზიციებზე იბრძ დნენ, რომ თვით მთავარსარდალს შტაბმა ორჯელ აღნიშნა მათი ეროვნება ბიულეტენებში,—ამ მიწაზედ გამოჩდგარა ვ ღაც თავზე ხელაღებული და ოფიციოზ გაზეთში ქართველთა ეროვნულ თავმოყვარეობის ფიხვეზე გასათელად მათ წინაპართ პაპუასებს ეძახის!..

ნუ თუ ამასაც სახელმწიფოს პოლიტიკა უნდა ვუწოდოთ?..

ბ. ვეშაპელი.

ლეგიონებმა, ამას „ქართლის ცხოვრების“ გარდა, ბიზანტიელ მეისტორიის, მიხეელ პანარეტის „ტრაპიზონის ქრონიკაც“ მოწმობს და ახალი დროის ისტორიკოსებიც, ჰერცბერგი, ფალჰენმაიერი, კუნიკი[14])... ტრაპიზონის იმპერატორთა ტიტლო ასე იკითხებოდა: „იმპერატორი ტრაპიზონისა, ლაზისა, ივერიისა და სხვათაო“...

ტრაპიზონის იმპერიის დამხობის შემდგომ დროის სპარსი მემატიანე ისკენდერ-მუნჯი გვამცნობს, რომ 1553 წელს შაჰმა და სულთანმა საქართველოს საპროტექტორატო სფეროები ასე გაიყვეს: მესხეთი, ქართლი და კახეთი სპარსეთს ერგო, იმერეთ-სამეგრელო და გურია ტრაპიზონამდე—ოსმალეთსო[15])... თურქთა მე-XVII საუკუნის გეოგრაფი, ჰაჯი ხალიფა ამბობს, ტრაპიზონის მცხოვრებთა უმრავლესობა ლაზებიაო...

ბ-ნი მინცლოვი კი მაინც ჭირვეულობს,—სადაა იმის საბუთები, რომ ტრაპიტონის ვილაეთში ქართველები ცხოვრობდნენო?.. ჩემს წიგნში რომ საგეოგრაფიო ნომენკლატურის ქართულობა იყო აღნიშნული, აუთვალწუნებია და მკვახეთ აცხადებს: „ბ.ბ. ვეშაპელის, ჯანაშვილის, ხახანაშვილის ლინგვისტური გამოძიება სამეცნიერო ნიადაგს მოკლებულიაო“... თავისი ნათქვამის დასამტკიცებლათ ბ-ნი მინცლოვი სულ ორ სიტყვას ჩასჭიდებია—„სუმელა“ და „იმერა“ ბერძნულიაო, მაგრამ ჩემს წიგნში ხომ ორი კი არა ოცდა-ათი სახელწოდება არის მოყვანილი, სახელდობრ: ბაიბურდი, ისპირა, თორთომი, კონა,ლომა,ჩურქულეთი, გორიანთა, მთაწყარო, იმერა, ლომირა, მარმაფათი, შიგნითი, ორთაქეი, მიმწიფილი, ფარვანა, ვიწე, სუმელა, ხარავა, ხოფური, კამა, მადენი, კოპლატი, მელო, არჯევანი, ხევი, გუდასხევი, ორჯოხა, ქალადიდი, ოთხა“.[16])... მაშ ასე: 30 სიტყვიდან 28 შეუჭამია და უცილობლობს: ქართული ენა უღარიბესი ენათაგანია და ტრაპიზონის ვილაიეთში თუ მართლა მოიპოვება ისეთი სახელები, ქართულს რომ ჰგავდეს, ეს სულ წმიდა ბერძნულოსმალურია ან სხვა ვისიმეო. იტყვიან: უნახავმა ნახაო და შიგ ჩავარდაო! სწორედ ეს არის... ტრაპიზონის ვილაიეთის ორ საუნჯის ოფიციალი სახელი მაინც მოეგონა ამ „ლინგვისტს: ნუ თუ ლაზისტანი და ჭანიკიც—ბერძნულია ან ოსმალური?..

ტრაპიზონის ვილაიეთის და საზოგადოთ მთელ ანატოლიის საგეოგრაფიო ნომენკლატურა რომ ხშირად ქართულით აიხსნება, ამას პირველათ ქართველმა კი არა, ინგლისელმა,Hyde Clarke მიუთითა: მან სთქვა, რომ ოსმალეთის „მენდერი“ ქართული მდინარეა და „ტავრი“ ქართული მთავარია, თავიო; მერმე პროფ. ხახანაშვილმა აღნიშნა, რომ ოსმალეთის ქალაქთა სახელები: კიზიკი, ონი, კუტაია, ტიონეტისი, ატენი (ტრაპიზონის ახლოა), ხონი, გომიში, ჩალა, ტაშისკარი თანაბარ ქართულ სიტყვებს უდრისო. თვით აკადემიკოსი მარრი ტრაპიზონის ვილაიეთის დასავლეთის საზღვარ მდინარის კიზილ-ირმაყის პირვანდელ სახელს—გალისს, ჭანური ღალისითა (მდინარე) ხსნის.[17]) იგივე მარრი გვამცნობს, რომ ტრაპიზონს ჭანურად ტრა-მტრა ჰქვიაო[18])...

ქართული ენა უღარიბესიაო, როშავს თავქეიფა რედაქტორი, როდესაც მიულერი, როზენი, გატერია, უსლარი ერთხმად ადასტურებენ ქართული ენის მაღალ წარმატებას და როდესაც ქართული ან-ბანი მთელ ქვეყანაზედ უაღრესად უნაკლო ალფაბეტად არის ცნობილი!..

მაგრამ განა ოსმალეთის საქართველოს საქმე მარტო საარქეოლოგიო—ისტორიულ და ლინგვისტურ უსულო ნაშთებზეა მიმდგარი?.. ის, რაც იყო, არ გამქრალა! ოსმალეთის ქართველნი ახლაც არსებობენ მტერთა თვალის დასაყენებლად... ტრაპიზონში იმერთა მეფის სოლომონისა და ჭანეთში—გურიელის მთავრის ქალის საფლავებს იგივე მლაშე ჰაერი ჰფიტავს, რომელითაც აკვანში ჩაწვენილი ლაზი-ბავშვი სუნთქავს.

ცოცხალ ოსმალეთის საქართველოს ფაქტი მარტო ქართველთ კი არა, უცხოელ მკვლევართაც აქვთ შესმენილი... რუსი პ. შუბინსკი სწერს, რომ ტრაპეზონის მცხოვრებთა ორი მესამედი ლაზებისაგან შესდგებაო...[19]) ტრაპიზონში კონსულად ნამყოფი ინგლისელი სწერს, რომ ტრაპიზონის ვილაიეთის მცხოვრებთა უმრავლესობა ლაზ ქართველები არისო[20])... ინგლისისავე პარლამენტის წევრი ლინჩი ამბობს, ახლანდელ ოსმალეთის ხალხის დიდი ნაწილი ქართული მოდგმის არისო.[21]) ფრანგი მეცნიერი რეკლიუ მარტო ლაზისტანში ას ათას ლაზსა სთვლიდა... თვით აკადემიკოსი ნ. მარრი, ის მარრი, რომელსაც ქართველთა განდიდების სურვილს ვერვინ დასწამებს, ის მარრი საუკუნეთა მიერ გამობრძმედილ „ქართულ“ კულტურულ ტერმინს მოგონილ „იაფეტურ“ სახელზედ რომ ახურდავებს; ის მარრი, რომლის უკანასკნელი სამეცნიერო მონოგრაფია[22]) ქართველ მთიულებს—ფშავ-ხევსურთ--გაქართველებულ ჩაჩნებად რომ აღიარებს; ის მარრი, რომელიც ასე აითვალისწუნეს ქართველერის უკვირგვინო მეფეებმა—ილიამ და აკაკიმ; ის მარრი, რომელიც სომხურ მიწაში ჩათხრილ ანს აკვდება და თავის სამშობლო ცისაკენ ამართულ მცხეთისათვის ვერ მოუცლია,—თვით. ეს მარრი ამბობს, რომ ძველად ჭანთა მოსახლეობა კიზილ-ირმაყამდის უწევდაო და ახლაც ხოფა და ათინას ყაზებში მცხოვრებ ჭანებს დასავლეთით „გათურქებული ჭანები“ ეკვრიანო[23]). პატივცემული აკადემიკოსი ამ „გათურქებულ ჭ ნეთში“ არ ბრძანებულა... ის კი გაუგონია, რომ სტამბოლში ტრაპიზონის ვილაიეთის ზღვ სპირელებს, ვიდრე სამსუნამდის, ლაზებს ეძახიანო[24]).. ჩვენის თავმდაბალ ს რწმენით ეს ჭ ნებიც ისევე გათურქებული არიან, როგორიც იყვნენ ამ ორმოც წლის წინად ბათომის აჭარლები... დრო გაივლის და ეს „გათურქებული ჭანები“ ისეთივე ქართველები გამოდგებიან, როგორც აჭარლები... ლაზისტან-ტრაპიზონი ის არის საქართველოსათვის, რაც პოლონეთისათვის სილეზია... ჩვენი წიგნი მხოლოდ ერთი აგური იყო ამ საქმისათვის დამზადებული. ეს აგური ისტორიულ-პოლიტიკურ ცნობათა ციცხლშიაც იყო გამომწვარი. რომ ეს ასეა, ამას ის რეცენზიაც მოწმობს, მოსკოვის სააღმოსავლეთო ენათა ინსტიტუტის პროფესორმა—ვლ. გ—ორდლევსკიმ რომ დასწერა[25])... გარდა ჩემის წიგნის „სტილისა“ და ოსმალთა ოფიციალ სტატისტიკის ნაკლისა სხვა არაფერი შეუჩენია ბატონ პროფესორს... და თუ „ტრაპეზონდის ლისტოკის“ რედაქტორი მეხს გვაყრის და გაიძახის, ქართველებს ტრაპიზონის ვილაიეთში ხელი არც ჰქონიათ და

---

[14]) Записка Импер. Акад. Наукъ 1854, ф. 784.

[15]) ნახეთ Y. S. Martin. p. 540.

[16]) Тур. Грузія, ф. 27.

[17]) Марръ... იმავე შრომის 607 ფ.

[18]) იქვე, 611 ფ.

[19]) Ист. Вѣстникъ. 1913. p CXXXII.

[20]) Извѣстія Кавк. Отд. Имп. Геогр. Общ. 1881 ₸. VII.

[21]) Линчъ. Арменія 690 ф.

[22]) Къ ист. пер. яфет. народовъ. 1916.

[23]) Марр, იქვე. 607—8.

[24]) იქვე.

[25]) Русскія Вѣдомости“, 1917. № 8.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ივიწყოთ ჩემი მოღვაწეობაც, ოდეს ქალთა მოძრაობის მიუდგომელი ისტორია დასწეროთ.

ყოფილი პაპა რომისა **იოჰანნა.**

ბევრი სხვა დეპეშაც იყო, მაგრამ შიფრის გარკვევა გაჭირდა. ყოველშემთხვევაში ჩვენი მდგომარეობა მეტად საშიში და სახიფათოა. მტერი სარეცელში შემოგვპარვია. წინადადებას ვიძლევი, ახლავე წამობრძანდეთ მაჭარაძის სასადილოში, რომ თავდასაცველი გეგმა შევიმუშავოთ და დიაცთა იერიში უკუვაგდოთ.

კნინი.

ჯირის-ჯირი

გასულხართ სოფლად? თვალი მოგვლიათ მინდორ-ველისთვის? თუ ასეა, უმალვე შეჰნიშნავდით საშინელს მოწყენილობას. დადერემილა ბუნება, სტირის კისკისა ველმინდორი.

უკაცობა... უდაბნო... საშინელი სიჩუმე... აქა-იქ თავშალიანი ქალები თუ ასდევნებიან საცოდავად აღერღეტებულს გუთანს, პატარა მეხრეები გავლებულ კვალიდან, რომ ოდნავ ამოჰყოფენ თავს და მეტ წილად ბელტზე ამოცოცებას უნდებიან, ვიდრე სახრით ზარმაცად მწეველ ხარის გაძღოლას,— თქვენ გულს გიკლავთ, ეკითხებით თავს, სადაა სიცოცხლე, სადღაა სიცოცხლის ძახილი. მაგრამ შავად მომზირალ შორეულ მთათა ჩრდილით მოცეკვავე სისინა ქარი ჩაგჩურჩულებთ, რომ ის მოკვდა, აღარ არის... როგორც ზღაპარში ჰხდება ხოლმე: „იყო და არა იყო-რა...“

ვფიქრობდით, შავად ჩაბნელებულს სოფლის ცხოვრებას ხელს შევუწყობდით რითიმე. გამოცოცხლებულ ძალად სოფლის კოოპერატივებს ვთვლიდით, წვრილ სესხის გამცემ ბანკებს, მაგრამ ამ შემთხვევაში ვერც ერთი და ვერც მეორე ვერ იქნება სოფლის ტვირთის შემსუბუქებელი, თუ თვით სოფელს არ ეუნება სიცოცხლის აუცილებელი მალამო—კაცი ერთის მხრით, ხოლო მეორეთი შავ ყამირის გადამშრეელი ხარ-კამეჩი. ამ მხრივ სოფლისთვის ყოველისფერმა მოიცალა. შიმშილით გამწყდარ საქონელს ახლა ჭირიც მიაყოლა. პროვინციის სხვა და სხვა კუთხიდან ამბები მოდის, თუ საქონელს რარიგ მუსრს ავლებს ჭირი. რით-ღა უშველოს სოფელმა თავს? უკაცობის მაგიერობას ხარ-კამეჩი უწევდა და აჰა, ახლა ესეც ხელიდან ეცლება!

მაგრამ ბუნების გაწყრომა და სტიქიური მოვლენა იმდენად საწყენი არ არის, როგორც ის, რომ ხშირად ჩვენი, ასე ვსთქვად, „მეცნიერული“ პეიტრობით სოფელსა „ვშველით“. ამ შემთხვევაში „შველად“ დავსახეთ საქონლის აცრა. და რა ნაყოფი მოიტანა ამ აცრამ? ყური დაუგდეთ, რას იწერება ჩვენი კორესპონდენტი დაბა ცხინვალიდან:

„უმაგალითო იყო წრეევანდელი საქონლის ჭირი და თუ სხვა დროს თავზარსა სცემდა ხოლმე დამშვიდებულ ჯანის მაცხოვრებელს, წრეულს ხომ, უფრო დიდ სასოწარკვეთილებაში ჩაგდო იგი. ეს უბედურობა უფრო აორკეცა აცრამ, რომლის მეოხებით რთი პირუტყვიც აღარ გადარჩა ოჯახში. ბევრისაგან გაიგონებთ: მადლობა ღმერთს, რაც მოგვივა მისი ნებით, უნდა გადავიტანოთ, მეტი რა ღონეა, მაგრამ როდესაც უბედურობა მოგეელის კაცის ხელით, ეს გვიდაგავს გულს. რა უნდათ, შენი ჭირიმე, დაგნანებონ თავი, ჩვენს უბედურობას ჩვენვე მოვუვლით. ჩაგვიციებიან: შეუგნობლობით მოგდისთ, რომ არ გინდათ ააცრევინოთ საქონელი. რის შეუგნებლობაა, როდესაც ვიცით, რომ უფრო მეტი უბედურობა მოგვივა. მართლაც, ასე მოხდა. კვლავ, როდესაც ჭირი გაჩნდებოდა, ზოგს შეხვდებოდა, ზოგს არა; ეხლა კი, როდესაც მთელი საქონელი სალი და ჭირიანი ერთმანეთში აირია და ერთად აიცრა, სულ ყველა გახდა ავად, და ასე დაავადებულთაგან ცხოლოდ იშვიათად თუ გადარჩა ასში ერთი. მარტო ცხინვალელებს 2,000 მან. ზარალი მოუვიდათ და სოფლებისა ხომ მეტს უდრის, რადგან იქ უფრო ბევრი საქონელია. იყო ოჯახი, სადაც უკანასკნელი ხბოც კი აღარ დარჩა და იმათი უბედურობა პირდაპირ გულს უდაგამდა კაცს... ამ უბედ ურობის მიზეზი, ბ-ნი ბეისთალი, გულგრილად უყურებდა ყოველ ავე ამას. იქნება, ის თავისს სინდისსიმით აყუჩებდა, რომ მთავრობა აუნაზღაურებდა უბედურთ დანაკლისს და თავისი დანაშაული ამითი გამოსყიდული იქნებოდა? რა უყოთ, რომ წამალი კარგი ხარისხისა არ იყო და ბევრგან აკლდებოდა კიდეც! ის ცდილობდა ხალხი დაემშვიდებინა: შესაფერი ფულები გამოგივათო, და ეს საკმარისად მაიჩნდა. მუდამ ასე ყოფილა, ესეთი გულ-გრილ და შეუბრალებელ ხალხთან უხდებოდათ უბედურთ შეხვედრა და ამიტომაც არის, რომ მათ იმედი არავისი აქვთ და მარტო თავიანთთავზედ არიან დამყარებულნი. ამით აიხსნება ისა, რომ ახლა, გაჩნდება თუ არა რამე გადამდები სნეულება ხალხისა თუ საქონლისა, ყოველ ღონის ძიებით ცდილობენ, არვინ გაიგოს, და თავიანთ ჭირის დამალვას ამჯობინებენ“ („საქართველო“ № 17).

აი რა სარგებლობა მოუტანეს სოფელს ფსევდო-ბეითლებმა! ასეთი გოდება სოფლისა ერთი არ არის, მარტო ერთი მხრიდან არ მოისმის. ყრუ გმინვა სოფლისა ისედაც დამამწუხრებელ მიზეზებისა გამო შვებას მოითხოვს და არა ასეთის უმადურობით და ცინიზმით თავის მართლება, „წამალი არ ვარგოდა“, ან და კიდევ „მთავრობა ზარალს აანაზღაურებს“... ასეთი აღთქმანი სოფელს უფრო ბევრი ჰსმენია ბოქაულ-იასაულებისაგან, მაგრამ ყოველთვის იგი მხოლოდ შავ ზეწრად აჰხდენია, რომ ჭირი დაეთმინა ახალი ჭირის შესაძლებელად.

არა, ასე განწირული არასოდეს არ გვგულებია ჩვენი პროვინცია. იგი ყველას მიერ განწირულია, პატრონი არ ჩანს და ვინც საშველად ხელს უწვდის, ისიც იმიტომ, რომ ჭირზე ჭირი გაუჩინოს და ცეცხლზე ნავთი გადაუსხას. რა ენაღვლებათ: სოფელი ქვა ქვაზედაც ნუ ყოფილა, ოღონდ „პრაგონი“ და კარგი ჯამაგირებით ჯიბე აივსონ...

ქართლელი.

არტაანის ქართველი-მაჰმადიანები

(გაგრძელება)

სოფ. ოლჩაგი, (არტაანის ნაწილი). მოლა იუსუფ შარვაშიძე, 60 წლისაა, წმინდათ ლაპარაკობს ქართულს. თავს ნამდვილ ქართველადა სცნობს. საქმეებში ყველგან შარვაშიძეთ იწერება. არტაანში ორი კარგი სახლი აქვს. ერთი ვაჟი და სამი ქალი ჰყავს. ვაჟი 7 თვისაა, ქალები: ერთი 15 წლისაა, მეორე 12-სა და მესამე 8-სა. სკოლაში არ აძლევს.

2) ალიხანი ფარად-ოღლი-გიკოლაშვილი 50 წლისაა, სამი ვაჟი ჰყავს და ოთხი ქალი. ვაჟი რემიზი 20 წლისაა, ალსანი 17-სა, ჰამიდი 15-სა, ქალები: ზულალ 12 წლისაა, ღანიმე 10-სა, ზეითჯან 4-სა და ნაზი 1-სა. ვაჟებს სკოლაში აძლევს. ქართულად კარგად ლაპარაკობს. ცოტაოდენი შეძლებაც აქვს.

3) სარი ფერად ოღლი-გიკოლაშვილი 35 წლისაა, სოფ. ველი (ვალი)-დან არის, ახალციხის მაზრა. ერთი ვაჟი ჰყავს 25 წლისაა და ძმის სამ ობლებს არჩენს: ისკანდერი 17 წლისაა, მუხედინი 12-სა და ერთიც ქალი საჩლი 10 წლისაა. მუხდინს მისცემს სკოლაში. ცოტაოდენი შეძლება აქვს.

4) ობლები სარი ფეზადი-ოღლის მეორე ძმისა, ცხოვრობენ დედასთან: ალადინი ისმაილ-ოღლი 12 წლისაა, სეიფულა 8 წლისაა, ბეშიერი 6-სა. ყველას აძლევს სკოლაში. ცოტათი აქვს შეძლება.

5) ობლები სარი ფერადი-ოღლის მესამე ძმისა, დედასთან ცხოვრობენ. ვაჟები: თეიფური 25 წლისაა, ეზიზი 20-სა, შაბანი 15-სა, სულეიმანი 12-სა და მამედ 10-სა და ერთიც ქალი სურმენ 8-წლისაა. სულეიმანს და მამედს მისცემენ სკოლაში. შეძლებულად არიან.

6) ობლები სარი ფერდი ოღლის მეოთხე ძმისა. დედასთან ცხოვრობენ. ვაჟი ერთი წლისაა, ქალი სამისაა, შეძლებულად არის ცოტათი.

7) ომერი იბრაგიმი-ოღლი 90 წლისაა, ქართული კარგათ იცის. გვარი არ ახსოვს. მისი ძმა ს. ვალეში დღეს ცხოვრობს. ორი შვილი ჰყავს: ემინი 40 წლისაა, ისკანდერი 35 წლისაა, ემინს ერთი ვაჟი ჰყავს. სულეიმანი 8 წლისაა, მეორე ქალი სამი წლისაა. ცოტათი შეძლებულად არის.

8) ომერის შვილისშვილები (ობლები) სულეიმანი 10 წლისაა, ისმაილი 8-სა, ალი სალთან სამისაა, ქალები: უფროსი 6 წლისაა, საშუალო 4-სა და უმცროსი 2-სა, დედასთან ცხოვრობენ. სკოლაში აძლევს. შეძლება ცოტა აქვს.

9) კიდევ მისი შვილის-შვილები: ფაიყაი 25 წლისაა, ცოლიანია, ერთი შვილი ჰყავს. სამი წლისაა, შეძლებულია.

10) კიდევ მისი შვილის-შვილები: რიდვანი 9 წლისაა, ჯაფარი 5-საა, ჯამილი 4-სა, გოგო 2-სა. ყველანი დედასთან ცხოვრობენ. შვილებს სკოლაში აძლევენ. ცოტათი შეძლებულია.

11) მამედ-ოღლი 80 წლისაა (გვარი გიქოთი მაქვსო ამბობს), სოფ. ვალიდანაა, ქართულს კარგათ ლაპარაკობს. მამედას ორი ვაჟი ჰყავს: დურსუნი 20 წლისაა, ალსანა 18-საა, შეძლება ცოტათი აქვს.

12) ყადირ სეფერ-ოღლი გიკოლაშვილი 60 წლისაა, ს. ვალიდანაა (ქართული ლაპარაკი არ იცის), ოთხი ვაჟი ჰყავს: მამედა 35 წლისაა, ვეშაპი 30-სა, რიზა 20-სა, ზია 15-სა, მამედას ორი ვაჟი ჰყავს: ალადინი 8 წლისაა და შაქირი 6 თვისაა. ალადინს აძლევს სკოლაში. ცოტაოდენი შეძლება აქვთ.

13) ყადირ სეფერ ოღლის ძმის ობლები: მაჰეიდან 12 წლისაა, სეიფალი 5-საა, ჰეიდანს აძლევს სკოლაში. ერთი ქალიცა ჰყავს—ტატანი 15 წლისაა, ცხოვრობენ დედასთან. ცოტა აქვს შეძლება.

14) ასლან ყირიმან ოღლი, 54 წლისაა. თავისი გვარი არ იცის, არც ქართული ლაპარაკი იცის. მათი ძველები ს. ჭალიდან (ახალციხის მაზრა) ყოფილან. ქართველად თავს მამა-პაპათა სიტყვითა გრძნობენ. ორი ვაჟი და ორიც გოგო ჰყავს. ქალები: ქიარიის 14 წლისაა, სიდრად 2-სა, ვაჟები მაჰმედი 16 წლისაა და ყეიდანი 12-სა. ვაჟებს სკოლაში აძლევს. ცოტათი შეძლებულად არის.

15) ნური ისმაილ ოღლი, 50 წლისაა, სოფელ მურსიდანაა, ენიკეისთან ახლოს ახალციხის მაზრა. ეს სოფელი უკვე აოხრებულია ქართველ-თათართა ომის დროს და არავინა ცხოვრობს იქ. ორი შვილი ყავს. აბდული ქიამილ 8 წლისაა, აღაშა 2-სა, სამი ქალიცა ჰყავს: სელკი 16 წლისაა, ჯთერი 12-სა, ბამბუხ 7-სა. მისი გვარი, როგორც მას გაუგონია არის „გულო“. ქიამილს სკოლაში აძლევს. შეძლება აქვს.

16) ხალილ სადის ოღლი თულუმბაშვილი, 60 წლისაა, ს. ვალიდანაა, ერთი ქალი ჰყავს, თენზილა, 6 წლისაა, შეძლებულად არის.

17) ხასან სადიხ ოღლი თულუმბაშვილი, 35 წლისაა, ერთი ვაჟი ჰყავს, 1 წლისაა. ცოტათი შეძლებულია.

18) ობლები ხასანას ძმისა: უსეინი 20 წლისაა, ყოჩალი 18-სა, მეირალი 12-სა, დედა გათხოვილია. ობლები ხასანასთან ცხოვრობენ. მეისალს სკოლაში აძლევს. ცოტათი შეძლებულია.

19) რაჯაბა აღა ოღლი, 30 წლისაა, მისი ძმა შაჰრი 28 წლისაა. შაჰრის შვილი ჰყავს: სალმანი 6 წლისაა და ალი ოსმანი 3-სა, ქალი ზეიჯა 4 წლისაა. სოფ. ვალიდანაა. რაჯაბას შვილი არა ჰყავს. ცოტათი ღარიბია.

20) ისკანდერი მუსთაფა ოღლი გიკოლიშვილი, 50 წლისაა, ს. ვალიდანაა. ქართული არ იცის. შვილი არა ჰყავს.

21) თეიარი მუსთაფა ოღლი გიკოლაშვილი, 48 წლისაა, სამი შვილი ჰყავს: მირზა 12 წლისაა, ნაჯიბი 10-სა და ჯიუმი 7-სა, ორიც გოგო ჰყავს: ჯეივარი 8 წლისაა, მეორე 5-სა. ერთ ქალს და სამ ვაჟს სკოლაში აძლევს. შეძლებულია.

22) ობლები დავრი მუსთაფა ოღლისა გიკოლაშვილი მამედა, 25 წლისაა. ამას ჰყავს სამი შვილი: 5, 3 და 1 წლისანი. შეძლება აქვს. მცხოვრებია სოფ. ოლჩაგისა, თავს ზოგი სცნობს ქართველად და ზოგიც არა.

ამნაირად 28 ნოემბრიდან 7 ამა დეკემბრამდე დავიარე სულ 37 სოფელი, სადაც 7 სოფელი აღმოჩნდა ქართველი მაჰმადიანებით დასახლებული. საერთოთ 61 კომლია, ანუ 397 სული ორივე სქესისა. ამათში მომავალ ქართულ სკოლაში აძლევენ 44 ბავშვს, რომელთაგან 5 ქალია. აუცილებელი დახმარების აღმოჩენა საჭიროა 7 კომლისათვის, რომელიც შესდგება 40 სულისაგან.

ამ მგზავრობაში ამა საზოგადოების წევრად ჩავწერე 25 კაცი და ქალი, რომლისაგან შემოწირულებიანად შეგროვდა ას ოცდა თექვსმეტი მანეთი, რომელსაც ამასთან ერთად ვუდგენ გამგეობას.

შენიშვნა: როგორც მცხოვრებლებმა მითხრეს, აგრეთვე საოლქო სამმართველოს საქმეებიდანაც სჩანს, ამ ზემოდ ნაჩვენებ მცხოვრებთა გარდა ს. ოლჩაგისა, არავითარი მთავრობისაგან დახმარება არ მიუღიათ არავის, რაც დაადასტურა თვით არტაანის ოლქის უფროსმა ბ-ნმა ჯავრიშვილმა. ოლჩაგელებს ეძლეოდათ (ცხოლოდ დიდებს) მთავრობისაგან თვიური დახმარებით თითო სულზე ერთი ფუთი ქერის ფქვილი შვიდი თვის განმავლობაში. მერე ისიც მოუსპიათ.

კ. ოდიშარია.

(დასასრული იქნება)

დაბა-სოფლები

ს. მეჯვრისხევი (ბორ. მაზ.) 8 იანვარს მეჯვრისხევის ქართველ ქალთა საზოგადოების „მანდილოსნის“ განყოფილებამ გამართა შობის ხე თავის მიერ დაარსებულ საფეიქრო სკოლისთვის, რომელზედაც დაესწრნენ როგორც საფეიქრო სკოლის აგრეთვე ადგილობრივ სამინისტრო სკოლის მოწაფენი თავიანთ მშობლებითურთ. შობის ხე იყო მორთული შესაფერის საბავშვო ნივთებით და ზედ ეკიდება სანიმუშო საფეიქრო სკოლის ნაწარმოები ტილოს პირსახოცი.

ბავშვები დროის და დღესასწაულის შესაფერის ლექსებით და სიმღერებით, ნინო კასრაძის ლოტბარობით, უმასპინძლდებოდნენ დამსწრეთ. მშობლები გახარებულნი შესცქეროდნენ თავიანთ შვილებს, მადლიერის თვალით გადახედამდნენ იმ პირთ, ვინც მიიღო შრომა მათ შვილების მოსაზადებაში და საზოგადოთ საფეიქრო სკოლის დაარსებაში.

მშობლები სანიმუშო შობის ხეზედ დაკიდებულ ტილოს პირსახოცთან მიდიოდნენ სანახავათ და ჰკვირობდნენ: ნუ თუ მართლა ეს ჩვენს ახალ საფეიქრო სკოლაში არის მოქსოვილიო. როდესაც ერთმა გამგეობის წევრმა ნ. ბათიაშვილისამ აუხსნა მათ, რომ ღეის შემდეგ ჩითეულობის ქსოვას შეუდგება საფეიქრო სკოლაო, მაშინ მშობლებმა უპასუხეს: ოღონდ გვეღირსოს რამე,—ჩვენის ხელით შევიძლოთ ტიტველი კანის დაფარვა და ჩვენ არასაფერს დავზოგავთ საფეიქრო სკოლის არსებობისათვისო. დასასრულ, ბავშვებმა ითამაშეს ლეკური, რომლის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. დამსწრენი მეტად ნასიამოვნებნი დაიშალნენ.

ამ სიმპატიურ დაწესებულებას დიდის თანაგრძნობით ეკიდება საზოგადოება და არც არაფერს ზოგავს მის ნივთიერ გაძლიერებისათვის. თუ რომელსამე ოჯახში შემთხვევით გაიმართება ლოტო ან ქაღალდის თამაში, როგორც ქალებს-მანდილოსნებს, აგრეთვე ვაჟებს შეაქვთ თავიანთი წვლილი მოგებიდგან საფეიქრო სკოლის სასარგებლოთ.

გორის კლუბმაც გადასდო ნაწილი იმ 600 მანეთიდგან, რომელიც იყო გადადებული სკოლის საქმეებისათვის, მეჯვრისხევის საფეიქრო სკოლის სასარგებლოთ.

ეჭვი არ არის, რომ მეჯვრისხევის შემნახველ გამსესხებელი და მომხმარებელი ამხანაგობანი გაუწვდიან ხელს, რათა საფეიქრო სკოლამ გააფართოვოს თავისი მოქმედება უღარიბეს მცხოვრებთა საკეთილდღეოთ.

ამასთანავე დიდი მადლობის ღირსნი არიან: ნინო კასრაძისა, ეკატ. ჟურულისა, საფეიქრო სკოლის მასწავლებელი მარიამ გარსევანაშვილისა, ელენე ჩუბინიშვილისა, ნინო ეჯოშვილისა და სხვ., რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს როგორც შობის ხის გამართვაში აგრეთვე ბავშვების მომზადებაში.

აქ ამინდი 8 იანვრამდე მშვენიერი იყო, შემდეგ შეიცვალა ყინვებით და ბოლოს, 14 იანვარს, მოვიდა თოვლი, თოვლს მოჰყვა წვიმა და სულ ააპრელა დედამიწა. ზამთარი წლეულს საზოგადოდ აქეთ თბილია. თუ ასე გასტანა, კარგს არას უნდა მოველოდეთ, ხეხილს გამოიტყუებს და ბოლოს გაზაფხულის სიცივე სრულიად გააფუჭებს, თბილი ზამთარი ხომ მომასწავებელია ეპიდემიურ ავადმყოფობისა; მერე იმ დროს, როდესაც სოფელი ექიმის და წამლების კრიზისს განიცდის.

კოოპერატივმა მოიტანა ვაგონ-ნახევარი სიმინდი, მაგრამ მცხოვრებთა მესედსაც ვერ გასწვდა. აუარებელი ხალხი მოაწყდა კოოპერატივს, ქართველი და ოსი, ქალი და კაცი: მათ ხვეწნა-ვედრებას, ნუ გაგვწყვეტამთ შიმშილით, საზღვარი არა ჰქონდა. ფუთი სიმინდი 2 მან. ეძლეოდათ. სიმინდი, რომ ვსთქვათ, არ არის რიგიანი—გამოფიტულია, მაგრამ რას იზამ. აქ ადგილობრივი სიმინდი იყიდებოდა ფუთი 4—5 მან. იმასაც დიდის ხვეწნა-ვედრების შემდეგ უჩენდნენ მსყიდველს. ჰურის შოვნა ხომ სულ არ არის. დიდს სიმშილობას უნდა მოველოდეთ, ჯერ მარტო მეჯვრისხევის რაიონს 80—100 ვაგონი მარტო სიმინდი არ ეყოფა, ჰური კიდევ სხვაა.

29 იანვარს დანიშნულია ადგილობრივ მომხმარებელ საზოგადოების „წარმატების“ წევრთა წლიური საზოგადო კრება. განხილული იქნება წლიური ანგარიში, ზოგიერთა გამგეობის და სარევიზიო წევრთა არჩევნები, ნაცვლად გასულთა.

ობოლი.

რედაქტორ-გამომცემელი
სანდრო შანშიაშვილი

მიიღება ხელის მოწერა 1917 წლის
სალიტერატურო, საპოლიტიკო და სამეცნიერო ჟურნალი

„ცხოვრება“-ზე

წელიწადი მესამე

რომელიც გამოვა ორ კვირაში ერთხელ, რომლის ს.ბ. ფანცხავას რედაქტორობით. ჟურნალში თანამშრომლობენ საუკეთესო სალიტერატურო ძალები.

წლიურად ჟურნალი ეღირება 6 მ., ნახევარი წლით 3 მ. 50 კ., სამი თვით 1 მ. 75 კ. წლიურ ხელის მომწერლებს ფულის გადახდა ნაწილ-ნაწილათაც შეუძლიათ ხელის მოწერის დროს 3 მ., პირველ აპრილს 2 მ. და პირველ ივნისს 1 მ. ფული უნდა გამოიგზავნოს ამ მისამართით: Кутаисъ Роману Спиридоновичу Панцхава.

მიიღება ხელის მოწერა 1917 წლის 1 იანვრიდან
სამეურნეო და საკოოპერაციო ჟურნალ

„მოსავალ“-ზე

მთელი წლით ჟურნალი ღირს 4 მან., ცალკე ნომერი 20 კაპ.

ჟურნალში თანამშრომლობენ კოოპერატორები და აგრონომები. დასაბეჭდათ მოღებული წერილები შეიძლება რედაქციამ შეასწოროს და შეამოკლოს. ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. წერილები და კორესპონდენციები, ჟურნალისტიც არ დაიბეჭდებიან, არც შეინახებიან დასაბრუნებლად. ფასი განცხადების დასაბეჭდი მორიგებით.

რედაქციის ადრესი წერილებისათვის და ტელეგრამებისათვის: Тифлисъ, „Мосавали“, Барятинская, 5.

რედაქტორი ვ. ი. რცხილაძე.

მიიღება ხელის მოწერა 1917 წლისათვის:
სათეატრო-სალიტერატურო, სამხატვრო კვირეული ჟურნალი

თეატრი და ცხოვრება

(წელიწადი მეხუთე)

გამოვა სრული პროგრამით, უკვე ცნობილი რედაქციით.
წლიური ხელის მომწერნი მიიღებენ ორ პრემიას

აკაკის „ნაკვეხები და ბრძნული სიტყვები“ ავტორის სურათით, ფაქსიმილეთი და ბიოგრაფიით.

ჯ. ლომთათიძის „რჩეული აზრები“ ავტორის სურათით, ფაქსიმილეთი და ბიოგრაფიით.

ჟურნალი პარტიათა გარეშეა, პროგრესიული მიმართულებისაა.

ჟურნალში მონაწილეობას მიიღებენ ჩვენი დამსახურებული და ახალგაზდა ნიჭიერი მწერლები: მგოსნები, კრიტიკოსები, მუსიკოსები, მხატვრები.

ჟურნალის ფასი ორივე პრემიით წელიწადში ღირს 8 მან. ნახევარის წლით 4 მან. 50 კაპ. თითო ნომერი ყველგან 15 კაპ. ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილადაც შეიძლება: ხელის მოწერის დროს 3 მ., პირველ მაისამდე—3 მ. პირველ ენკენისთვემდე 2 მან.

ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში, „სოროპანას“ **სტამბის კანტორაში** (მადათოვის კუნძული, № 1, ვორონცოვის მეორე ხიდის ყურში). ქალაქ გარეთ ხელის მომწერთ ფული უნდა გამოგზავნონ შემდეგის მიმამართით: Тифлисъ, ред. „Театри да Цховреба“ Іосифу Имедашвили.

რედაქტორ-გამომცემელი ანნა იმედაშვილისა.

ქ. თბილისში დაარსდა

მელნის ფაბრიკა „ალაროდია“

ამზადებს საუკეთესო საკანცელარიო მელანს,
ალიზარინის ფერისას
ლაზარეთებს ტ სამხედრო დაწესებულებათ ფასდავათით დაეთმოგათ.
მელანი პირის გადახალებადაც (კაპიროვკა) კარგია.
დაკვეთა დაუყოვნებლივ სრულდება
ადგილობრივ თუ გაგზავნით.
საჭიროა აგენტები, როგორც თბილისში, აგრეთვე სხვა დაბა ქალაქებშიაც.

მისამართი: თბილისი, მოსკოვის ქუჩა, № 16, „ალაროდია“.
(თ.—228—თ.)

საუკეთესო კახური

ღვინის საწყობი

ადამ ზურაბის ძის

ბერელაშვილისა

მოთავსებულია მიხეილის ქუჩაზე № 5. ხაკუთარი ხახლი.
(102—წ.)

„სავაჭრო სახლი“ (საწყობი)

ერ. ივ. ჭავჭანიძისა და ი. ი. გველესიანისა

იმყოფება შუა ბაზარში, მანთაშევის ქარვასლაში.

ისყიდება პარტიებით ყოველნაირი საგალანტერეინო საქონელი: ჩულქეულობა, ქოლგები, თეთრეულობა, ვიშივკები, კოსმეტიკა და სხვა და სხვა ახალმოდის საქონლები ხელმისაცემ ფასებში სხვა და სხვა ხოფლის კოოპერატივებისთვის.
(101—წ.)

თევზის მრეწველნი

ძმ. ძეგველოვები

პუშკინის ქუჩა, საკუთარი ხახ., № 9, ტელეფონი № 712.

ყოველ დღე მოგვდის საკუთარ და საგაჭრო სახლ. „ლ. ბაილოვის-შვილთ, სამრეწველოებიდან ახალი ქვირითის ხიზილალა, მცირე მარილიანი, შავი „მეშოჩნი“ ხიზილალა. მივიღეთ საუკეთესო სალიანის შამაიები მუდმივ გვაქვს ცოცხალი თევზი. აგრეთვე ახალ-ახალი მტკვრის ზუთხი, თართი, ფარგა და ლოქო, გვაქვს აგრეთვე მიღებული ყოველგვარი კონსერვები და სარდინკები რუსეთის და საზღვარ-გარეთის ფირმებისა ხანგრძლივ ინახება.

ნებადართულია სამხედრო ცენზორისაგან

სტამბა „ცხოვრება“ ა. კაანდაძისა, გაბაევის შესახვევი № 4